

บทที่ 5

บทบาทปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำทางการปกครองในการสร้าง ความจริงเชิงอัตวิสัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาในส่วนนี้สามารถตอบวัตถุประสงค์การศึกษาในข้อที่ 2 คือ เพื่อศึกษาบทบาทของปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำทางการปกครองในการสร้างความจริงเชิงอัตวิสัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยในบทนี้จะนำเสนอผลการศึกษา ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 5.1 บทบาทปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำการปกครอง 5.2 แหล่งที่มาของความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง 5.3 กรอบจินตนาการสร้างสรรค์เศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำทางการปกครองและปราชญ์ชาวบ้าน และ 5.4 แผนภาพแสดงการสร้างความจริงเชิงอัตวิสัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำทางการปกครองเพื่ออธิบายสรุปเชื่อมโยงมโนทัศน์ที่ศึกษา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างความจริงเชิงอัตวิสัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บทบาทของปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำการปกครอง

การศึกษาโครงสร้างทางสังคมภายในชุมชนอาข่าทั้ง 2 ชุมชนนั้น พบว่า ชุมชนอาข่าทั้ง 2 ชุมชนมีโครงสร้างทางการปกครองภายในชุมชนที่เหมือนกัน คือ มีผู้นำทางการปกครองซึ่งทำหน้าที่ทางด้านการปกครองและการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเป็นสื่อบุคคลที่นำข่าวสารจากหน่วยงานราชการในพื้นที่มาสู่ประชาชนในชุมชน โดยผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะอยู่ภายใต้อำนาจในการสั่งการของอำเภอ ส่วนผู้นำอีกกลุ่มหนึ่งนั้นเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสมาชิกสภาเทศบาล (สท.) ซึ่งจะเป็นผู้แทนของหมู่บ้านในระดับท้องถิ่น ในขณะที่ชุมชนมีโครงสร้างของผู้นำทางวัฒนธรรมและคณะผู้อาวุโส ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ทางด้านวัฒนธรรม พิธีกรรมและประเพณีของชุมชน ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของผู้นำทั้งสองกลุ่มในชุมชนจึงมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน

สำหรับในด้านที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแกนหลักเพื่อใช้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปขับเคลื่อนสู่การให้ความรู้และการปฏิบัติในภาคส่วนต่างๆเพื่อลงไปสู่ประชาชน ดังนั้นหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน มูลนิธิ สื่อมวลชน ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมจึงนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นนโยบาย แผนงาน ลงไปถึงโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลงสู่ชุมชนและประชาชนในทุกภาคส่วน

ในชุมชนอาข่าที่ศึกษาพบว่า หน่วยงานราชการในพื้นที่ต่างมีนโยบาย และแผนการดำเนินงานซึ่งนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่แผนปฏิบัติการในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในส่วนของอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และหน่วยทหารในพื้นที่ ดังนั้น การดำเนินโครงการเหล่านี้ในระดับชุมชน จึงต้องมีตัวแทนของชุมชนเข้าร่วมเสมอ ซึ่งตัวแทนของชุมชนเหล่านี้ โดยมากคือ ผู้นำทางการปกครอง โดยเฉพาะในชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างชุมชนอาข่า ทั้งสองตำบลที่ศึกษา ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ใช้ภาษาอาข่าเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร และมีประชาชนจำนวนมากที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ โดยเฉพาะในช่วงอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป และไม่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน รวมทั้งผู้อพยพเข้ามาใหม่จากประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกันอย่าง พม่า และจีน ดังนั้น จึงเป็นข้อจำกัดของทางหน่วยงานราชการในพื้นที่ที่จะเข้ามาให้ดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จึงต้องใช้วิธีการสื่อสารผ่านตัวแทนที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้เป็นหลัก เนื่องจากคุณสมบัติประการหนึ่งของผู้นำทางการปกครองฯ ในชุมชน คือ ต้องสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ เพื่อทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้

ผู้นำทางการปกครองจึงมีบทบาทเป็นสื่อกลางในการนำข่าวสาร และ เป็นตัวแทนชุมชนในการประชุมและเข้ารับการอบรมโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรต่าง ๆ ของภาครัฐ และองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้กลุ่มผู้นำ เหล่านี้ นำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับชุมชนต่อไป

ในขณะที่ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งในการศึกษาค้นครั้งนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ปราชญ์ผู้อาวุโสและปราชญ์รุ่นใหม่ นั้น ดังที่ได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ว่า ในชุมชนได้แบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่างผู้นำทางการปกครอง กับ ผู้นำทางวัฒนธรรมและสภาผู้อาวุโส ประกอบกับผู้อาวุโสในชุมชนส่วนใหญ่นั้นไม่สามารถสื่อสารภาษาไทย เช่นเดียวกับปราชญ์อาข่า จึงไม่สามารถเข้าใจข่าวสารความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมาจากสื่อมวลชน และหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้น ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้รับมาจากกลุ่มผู้นำทางการปกครอง และชาวบ้านในชุมชนที่กล่าวถึงเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้ฟัง

สำหรับปราชญ์รุ่นใหม่ คือ อาทุ่ ปอแฉ่นั้น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ส่วนตัวของเขาไม่ได้ทำหน้าที่ในการให้ความรู้ความเข้าใจคนในชุมชนในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง แต่จากการความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่เขาได้รับ ทำให้เขาตีความหลักเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี รวมถึงภูมิปัญญาของชาวอาข่าในหลายประการ บทบาทของปราชญ์รุ่นใหม่อย่างอาทุ่แม้จะประเมินตนเองว่าไม่ได้ถ่ายทอดความรู้และสร้างความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสมาชิกในชุมชนโดยตรง แต่อย่างไรก็

ตาม การศึกษาครั้งนี้พบว่า บทบาทของปราชญ์รุ่นใหม่ นั้น เกี่ยวข้องกับ การสร้างความจริงเชิง วัตถุวิสัยในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของ ชาวอาข่า ทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะส่วนบุคคล กล่าวคือ ความสามารถในการสื่อสารภาษาไทย ได้ และการเปิดรับสื่อมวลชนอย่างสม่ำเสมอ, ลักษณะหน้าที่การงานที่ได้พบปะแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นกับบุคคลต่าง ๆ ในสังคมที่หลากหลาย, ความเชื่อถือและได้รับการยอมรับในด้านความรู้ ความสามารถจากสมาชิกในชุมชน รวมทั้งในด้านความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับผู้นำทางการ ปกครอง และอยู่ในสายตระกูลใหญ่ของชุมชน ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้ปราชญ์รุ่นใหม่มี อิทธิพลทางความคิดต่อสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มสายตระกูล

หากกล่าวโดยสรุปบทบาทของผู้นำทางการปกครอง และปราชญ์ชาวบ้านในการ สร้างความจริงเชิงวัตถุวิสัยในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

- **บทบาทของผู้นำทางการปกครอง คือ**

1. บทบาทของผู้นำตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับตามกฎหมาย
2. บทบาทของผู้เชื่อมประสานระหว่างประชาชนนุมน และสถาบันทางสังคม ภายนอก
3. บทบาทในฐานะผู้แทนของชุมชน
4. บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นอยู่ ทุกข์ สุขของสมาชิกในชุมชน

- **บทบาทของปราชญ์รุ่นใหม่ คือ**

1. บทบาทของการเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชนและผู้นำทางการปกครอง
2. บทบาทในฐานะสมาชิกในชุมชน และ สมาชิกในกลุ่มเครือญาติ และสาย ตระกูล
3. บทบาทในฐานะการทำงานทางด้านการศึกษา และ วัฒนธรรมประเพณีของชน เผ่าอาข่า
4. บทบาทการเป็นตัวอย่างในทางปฏิบัติตามแนวของอาข่าแบบดั้งเดิมที่ สอดคล้อง

แหล่งที่มาของความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

- **ผู้นำทางการปกครอง**

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้นำทางการปกครองทั้งสองชุมชนพบตรงกัน ว่า ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงนั้นได้รับมาจากการเข้าอบรมและร่วมประชุมใน

โครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น และในฐานะผู้นำของชุมชนจึงมีโอกาสเข้าร่วมทั้งโครงการและกิจกรรมซึ่งจัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกชุมชน รวมทั้งที่มาของความรู้จากสื่อมวลชนด้วย

พ่อหลวงอาเหนือ และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านให้ข้อมูลถึงหน่วยงานที่เข้ามาดำเนินโครงการด้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง คือ หน่วยทหารชุดพัฒนา ซึ่งเข้ามาตั้งศูนย์เรียนรู้และประจำการอยู่ที่บริเวณบ้านแสนใจใหม่

“ในหมู่บ้านเรา (แสนใจ) ก่อนหน้านี้มีทหารเขามาประจำที่นี่ เขาก็ทำศูนย์เรียนรู้อบรมให้ชาวบ้านด้วย ผมก็เป็นล่ามให้เขาด้วยเพราะชาวบ้านฟังไม่ออก ทหารเขาก็พูดอาข่าไม่ได้ แต่มาอยู่ได้ประมาณ 1 ปี ตอนนี้มีชุดใหม่มาแทนแต่ไม่ได้อยู่ที่นี้แล้วไปประจำที่หมู่บ้านอื่น” (สมเพชร จือเปาะ, สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2553)

“ตอนนั้นมีโครงการทำเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน ทหารเข้ามาสอนให้ในหมู่บ้าน สอนให้ขุดบ่อเลี้ยงปลา ทำปุ๋ยอินทรีย์ เลี้ยงหมูหลุม ปลูกผัก ก็สอนให้ชาวบ้านอยู่เคยทำไว้เป็นตัวอย่างที่แสนใจใหม่ ตอนนั้นไม่ได้ทำต่อแล้ว” (อาเหนือ เยอส่อ, สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2553)

ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นายก อบต. แม่สลองใน ได้ให้ข้อมูลถึงโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงว่า ทาง อบต. มีโครงการด้านเศรษฐกิจพอเพียงทั้งที่ อบต. ดำเนินการเอง และร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ อย่างเจ้าหน้าที่ทหารในพื้นที่ โดยโครงการด้านเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นไปที่จุดประสงค์หลักคือ ให้ชาวบ้านลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้

“ทาง อบต. เราทำโครงการด้านเศรษฐกิจพอเพียงหลายครั้งนะ ทำเองด้วย และเป็นโครงการร่วมกับเจ้าหน้าที่ทหาร ก็ทำมาหลายครั้ง ให้การอบรมให้เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลาแต่ปัญหาคือความไม่ต่อเนื่องของโครงการและประชาชนไม่สานต่อ เช่น ให้ไปแล้วปีหน้าไม่มีโครงการ เลี้ยงแล้วก็กินหมด ไม่สานต่อเอง เราทำหลายครั้งๆ ก็ไม่ได้ ไม่พัฒนา คือ คนขยันเขาก็ทำต่อนะ ปลูกผัก เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ พวกนี้ไม่ลำบาก แต่มันจะมีครอบครัวที่ไม่คิดอะไร ใช้จ่ายไม่ขยัน พวกนี้มักจะติดยาด้วยอันนี้ก็เป็นปัญหา” (รุจิรา ใจจักร, สัมภาษณ์, 5 กันยายน 2553)

สมาชิกอบต. จากบ้านอาเะใหม่ให้ข้อมูลถึงแหล่งความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงว่า “ได้เป็นตัวแทนชาวบ้านไปอบรม มีหน่วยทหารเข้าจัดอบรมให้จัดร่วมกับ อบต. แม่สลองใน ไปอบรมอยู่ 2 วัน เขาคัดเลือกไป คือ หมู่บ้านละ 10 คน เราเป็น อบต. ด้วย คือ เราฟังเราพูดได้งี้ก็ได้ไปเข้าร่วมจัดที่ตรงสามแยกอีโก้ อบรมแล้วเขาให้พันธุ์ไก่

พันธุ์หมูมาเลี้ยงตอนนะ ให้เมล็ดผัก ก้อนเห็ดฟาง แบบนี้มาทำต่ที่บ้าน แล้วก็ไปสอนชาวบ้านต่ด้วย” (อาถุ เยอส์อ, สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2553)

ในชุมชนอาข่าบ้านผาหมี่ ตำบลเวียงพางคำ พบเช่นเดียวกันว่า หน่วยงานที่จัดอบรมและดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง คือ เทศบาลตำบลเวียงพางคำ, หน่วยงานในสังกัดของอำเภอแม่สาย ได้แก่ เกษตรอำเภอ และพัฒนาชุมชน และหน่วยทหารชุดพัฒนาในพื้นที่

“ที่เทศบาลตำบลเวียงพางคำมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่ในแผนงานของเทศบาล งานด้านเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลส่วนใหญ่ของเราจะอยู่ที่ “ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรของตำบลเวียงพางคำ” อันนี้เป็นงานโดยตรงที่จะมีการอบรมและส่งเสริมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ส่วนใหญ่ก็อบรมเรื่องการเกษตรการพัฒนาผลผลิตของชาวบ้าน อย่างที่ผาหมี่ก็เคยเข้าไปอบรมให้เรื่อง การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ การใช้สารเคมีต่าง ๆ ในการเกษตร แต่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่ผาหมี่ยังไม่ได้ทำ เพราะเราสำรวจแล้วชาวบ้านยังไม่พร้อม แต่มีที่หมู่บ้านอื่น” (ศิลาฤทธิ์ กวางทอง, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงพางคำ, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2554)

ส่วนใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านผาหมี่นั้นให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่มาของความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับว่า มีทั้งความรู้ที่ได้รับโดยตรงจากหน่วยงานราชการและเทศบาล และความรู้ที่มาจากสื่อมวลชน

“พอรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจริง ๆ รู้มาตั้งนานแล้วนะ อาข่าของเราแต่ละเศรษฐกิจพอเพียง แล้วก็ฟังจากข่าว พอชอบดูข่าวไร จะได้พัฒนาความรู้เราด้วย ฟังในหลวงพูดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ก็เข้าใจอยู่ ฟังวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์บ้าง ส่วนที่เข้ามาอบรมให้ชาวบ้านก็มี อย่างทหารชุดที่แล้วก็มีมาอบรมให้ เข้ามาในหมู่บ้าน เพราะเขาประจำอยู่ที่หมู่บ้านอยู่แล้วก็มี พอกับผู้ช่วย คณะกรรมการหมู่บ้านทางอำเภอเขาก็เชิญไปให้เข้าร่วม ไปอบรมที่อำเภอก็มีเหมือนกัน ส่วนใหญ่ก็เรื่องเกษตร” (ชาญยุทธ รุ่งทวีพิทยากุล ผู้ใหญ่บ้านผาหมี่, สัมภาษณ์, 12 ม.ค. 2554)

“ผมไปอบรมมาเยอะนะเศรษฐกิจพอเพียง ปีหนึ่งบางที่ 3 – 4 หน่วยงานที่เขาจัด ของอำเภอก็มี เทศบาล ของทหารก็มีเข้ามาจัดอบรมให้ เขาจะเลือกตัวแทนไป คือส่วนใหญ่ก็แกนนำหมู่บ้านนี้แหละ พ่อหลวง ผู้ช่วย คณะกรรมการหมู่บ้านฯ และ ก็ สท. ก็มีสับเปลี่ยนกันไปอบรมแล้วก็มาสอนชาวบ้านต่ด้วย ใครสนใจครอบครัวไหน

อยากให้เราไปสอนให้ มาปรึกษาผม ผมก็บอกให้ก็แนะนำเขาไป.....โทรทัศน์ก็ดูนะ จะดูข่าว ดูสารคดี ก็รู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากทีวี จากข่าว วิทยูนิฟิงบ้างส่วนใหญ่ฟังตอนขับรถไปนั้นนี่ จะฟัง 914 อันนี้มีภาษาอาข่าไปตอนเช้า ก็ได้ฟัง“ (นิวัติ อารักษ์ทัศน์, สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2554)

จากข้อมูลแหล่งที่มาของความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้จากผู้นำทางการปกครอง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ในพื้นที่เพื่อศึกษาถึงองค์กรที่เกี่ยวข้องกับที่มาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงโดยพบว่า แหล่งความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้นำทางการปกครองได้รับมานั้นมีด้วยกัน 4 แหล่งที่สำคัญ ได้แก่

1. หน่วยงานทหารในพื้นที่
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. หน่วยงานในสังกัดอำเภอ
4. สื่อมวลชน
5. การแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่นในชีวิตประจำวัน

ปราชญ์รุ่นใหม่

สำหรับปราชญ์รุ่นใหม่พบพบว่า แหล่งที่มาของความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นลักษณะของการเปิดรับสื่อมวลชนประจำวัน ประกอบกับการเข้าร่วมประชุมและเสวนาในด้านวัฒนธรรมประเพณีของอาข่าที่มีการเชื่อมโยงเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และการแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งพบว่ามี 3 แหล่งที่มาสำคัญ ได้แก่

1. สื่อมวลชน
2. การแลกเปลี่ยนกับผู้เข้าร่วมประชุมและเสวนาในด้านวัฒนธรรมประเพณีของอาข่าที่มีการเชื่อมโยงเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
3. การแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่นในชีวิตประจำวัน

ดังนั้น ผลการศึกษาในส่วนนี้จะอธิบายถึงแหล่งที่มาของความรู้ที่สำคัญในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งจากผู้นำทางการปกครอง ปราชญ์ชาวบ้าน และ บุคลากรของหน่วยงานนั้น ตลอดจนข้อมูลที่เป็นเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

1. หน่วยงานทหารในพื้นที่

หน่วยงานทหารเป็นแหล่งที่มาของความรู้ที่ผู้นำทางการปกครองในชุมชนอาข่าทั้งสองชุมชนระบุว่า เป็นหน่วยงานที่ได้เข้ามาดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ชุมชนอาข่าที่ศึกษาทั้งสองชุมชนนั้นเป็นพื้นที่ชุมชนบนพื้นที่สูงตามแนวชายแดน ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่า ดังนั้น จึงต้องมีหน่วยทหารเข้ามาประจำการเพื่อ

รักษาความมั่นคงตามแนวชายแดน โดยเฉพาะในพื้นที่หมู่บ้านผาหมี่ ในอำเภอแม่สายนั้น มีพื้นที่ติดกับพรมแดนประเทศพม่า และสามารถเดินเท้าเข้ามาจากประเทศพม่าเข้ามาทางหมู่บ้านได้ ส่วนในพื้นที่บ้านแสนใจ แม้จะไม่มีพรมแดนติดประเทศพม่า แต่เป็นพื้นที่ใกล้แนวชายแดนและที่สำคัญคือ ปัญหาเรื่องยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของชุมชนบนพื้นที่สูงตามแนวชายแดนในหลายชุมชน ดังนั้น หน่วยงานทหารจึงต้องเข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการโดยให้ความสำคัญกับเรื่องความมั่นคงและปัญหายาเสพติดเป็นหลัก ส่วนโครงการอื่นของทหารนั้น เช่น โครงการด้านเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นนโยบายจากทางหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การหาข่าว การพัฒนา และการให้ความรู้กับประชาชนในชุมชนด้วย

แต่เนื่องจากขณะที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในพื้นที่ทั้งสองชุมชนนั้น หน่วยงานทหารที่เคยเข้ามาดำเนินโครงการในหมู่บ้านทั้งสองแห่งได้โยกย้ายสับเปลี่ยนกำลัง โดยมีทหารชุดใหม่เข้ามาประจำการแทน โดยนโยบายที่ทางทหารได้รับมอบหมายให้เข้ามาดำเนินโครงการด้านเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นนโยบายในช่วงปี 2552 – 2553 ซึ่งในปี 2553 – 2554 ทหารชุดใหม่เข้ามาประจำการแทนชุดเดิมอย่างหน่วยทหารที่ฐานปฏิบัติบ้านผาหมี่นั้นให้ข้อมูลว่า ปีนี้ได้รับนโยบายให้เน้นเรื่องการแก้ปัญหายาเสพติดในลักษณะตรวจค้น จับกุม และความมั่นคงปลอดภัยตามแนวชายแดนเป็นหลัก จึงไม่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการในเรื่องโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เช่นทหารชุดเดิมที่ทำไว้ (ร.ท. อำนาจ แก่นโท, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2554)

สำหรับในพื้นที่บ้านแสนใจนั้น ร.ต. นวพล เมืองจวง หัวหน้าชุด ชพส.3207 สังกัด กอ.รมน. ภาค 3 สย. 2 ซึ่งเข้ามาประจำการในพื้นที่แทนทหารชุดเดิมที่เคยตั้งฐานปฏิบัติการที่บ้านแสนใจ ให้ข้อมูลว่า นโยบายที่ทางหน่วยเหนือให้มาในแต่ละปีนั้นจะแตกต่างกันไป เช่นปีนี้ทางชุดชพส. 3207 ย้ายจากเดิมที่ประจำการอยู่ที่บ้านแสนใจ ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินโครงการในช่วงปี 2552 – 2553 มาประจำการที่บ้านห้วยผึ้งในตำบลเทอดไท

“สำหรับนโยบายของชุดชพส.3207 ในปีที่ผ่านมา คือ ตั้งเดือนตุลาคม 2552 – กันยายน 2553 นั้น พื้นที่เป้าหมายอยู่ที่บ้านแสนใจ แต่ปีนี้ไม่ได้ทำโครงการเศรษฐกิจพอเพียงต่อ เพราะพื้นที่ที่รับผิดชอบปีนี้จะเน้นในด้านการให้ความรู้เรื่องยาเสพติด การป้องกัน และระเบียบวินัยโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน เพราะฉะนั้น ในแต่ละชุดที่เข้ามาปฏิบัติการในพื้นที่จะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับนโยบายในช่วงนั้น ๆ ว่าเป็นความสำคัญกับเรื่องอะไร มีปัญหาเรื่องอะไร

สำหรับที่ผ่านมา นั้น ปีที่แล้วเรามีโครงการจัดตั้งหมู่บ้านและชุมชนเข้มแข็งเพื่อเอาชนะยาเสพติด ดังนั้น จึงมีการนำโครงการเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการ

พัฒนาโดยจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ขึ้นในชุมชน ศูนย์เรียนรู้นี้ก็จะเป็นตัวอย่างให้กับชาวบ้านเข้ามาดูเข้ามาศึกษาแล้วเราก็ให้คำแนะนำ ที่ทำก็จะมีการเลี้ยงหมูหลุม เลี้ยงกบ ทำบ่อปลา ปลูกผักสวนครัว ผลไม้ และการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ทำน้ำหมัก EM นอกจากนั้นก็คือ การออกไปพบปะกับชาวบ้านเพื่อรับทราบปัญหา มีการจัดประชุมเพื่อให้ชาวบ้านเสนอปัญหาในชุมชน จากนั้นรวบรวมปัญหา แล้วก็เสนอทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากศูนย์เรียนรู้ที่จะตั้งอยู่พื้นฐานปฏิบัติการแล้ว ทางทหารจะออกไปสอนไปอบรมให้ชาวบ้าน ก็ไม่ได้ทำทุกบ้าน คือ บ้านไหนพร้อม สนใจเข้ามาเรียนรู้ก็ส่งตัวแทนมา แล้วก็ได้กลุ่มผู้นำชุมชนทำหน้าที่ประสานงานในพื้นที่ เพราะที่นี้ใช้ภาษาอาข่า เราต้องให้พ่อหลวง ให้ผู้ช่วยฯ ช่วยประสานให้ เป็นล่ามให้” (นวพล เมืองจวง, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2553)

ข้อมูลในพื้นที่สอดคล้องกับข้อมูลของหน่วยงานกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร หรือ กอ.รมน. ที่ระบุว่า ทางหน่วยงานได้มีโครงการสู้วิกฤตเศรษฐกิจด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในช่วงปี 2552

“กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร นับเป็นหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานหนึ่งที่ทำโครงการสู้วิกฤตเศรษฐกิจด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีความมุ่งหมายเพื่อนำศักยภาพขีดความสามารถที่มีอยู่ในยามปกติมาช่วยเสริมส่วนราชการพลเรือนในการแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่กำลังเกิดขึ้น เนื่องจากปัญหาดังกล่าว เกิดขึ้นทั่วโลกไม่เว้นแม้แต่ประเทศไทยเองก็ได้รับผลกระทบด้านวิกฤตเศรษฐกิจนี้เช่นกัน ซึ่งนอกจากมีผลกระทบถึงประชาชนอย่างกว้างขวางแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงความมั่นคงของชาติในทุกมิติ รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะคงความเดือดร้อนกันต่อไปอีกระยะเวลาหนึ่ง ทั้งนี้โครงการสู้วิกฤตเศรษฐกิจด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ มีความสอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในการช่วยเหลือประชาชน ซึ่งแถลงไว้ต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551

ความมุ่งหมาย โครงการสู้วิกฤตเศรษฐกิจด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนี้ ก็เพื่อให้ปวงชนชาวไทยได้น้อมนำ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เป็นการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน อีกทั้งสร้างภูมิคุ้มกันในชีวิต เสริมสร้างความรู้รักสามัคคีและความสมานฉันท์ของคนในชาติให้เกิดขึ้น รวมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกในการจงรักภักดี เทิดทูน และปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างจริงจังมิให้มีการล่วงละเมิดพระบรมเดชานุภาพ

พื้นที่เพื่อจัดลำดับความเร่งด่วน จัดทำแผน กำหนดมาตรการการปฏิบัติให้สอดคล้องกับปัญหาของอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้กำหนดช่วงเวลาในการดำเนินการตั้งแต่ปัจจุบันถึงกลางเดือน สิงหาคม 2552 และแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 2 ขั้น คือ ขั้นเตรียมการและขั้นปฏิบัติการ โดยเริ่มจากขั้นเตรียมการ ด้วยการกำหนดปัญหาของแต่ละของแต่ละพื้นที่ เพื่อช่วยเหลือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนได้ตรงกับความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งจัดฝึกอบรม เตรียมความพร้อมให้แก่ชุดวิทยากร

จากนั้นเข้าสู่ขั้นปฏิบัติการ โดยแบ่งออกเป็นระยะ ๆ ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความศรัทธาและการยอมรับจากประชาชน สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายกลุ่มพลังมวลชน อาทิเช่น การจัดชุดวิทยากรโครงการฯ เข้าไปประสานงานสร้างความเข้าใจกับประชาชน และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจชี้แจงขยายผลให้แก่ประชาชนในเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการประสานประโยชน์ร่วมกันกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลายร้อยหลายพันโครงการที่มีอยู่แล้วในแต่ละพื้นที่ ในอันที่จะสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ช่วยเหลือประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบ นอกจากนี้ มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำแกนนำชุมชนท้องถิ่น กลุ่มมวลชนต่าง ๆ และสื่อมวลชนในท้องถิ่น ตอนท้ายของขั้นปฏิบัติการจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน และส่งมอบพื้นที่ให้กลุ่มชาวบ้านประชาชนเจ้าของพื้นที่เข้ามารับผิดชอบดำเนินงานต่อไป” (กอ.รมน. (เว็บไซต์), สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2554)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าทหารในพื้นที่จะเข้าดำเนินโครงการการในด้านการตั้งศูนย์เรียนรู้ และการอบรมให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่ในโครงการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง แต่จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำทางการปกครองและทหารให้ความเห็นตรงกันว่า ปัญหาที่สำคัญในการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ คือ การขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากภารกิจหลักของทหารในพื้นที่อันที่จริงแล้วคือ เรื่องของการรักษาความมั่นคง ปัญหายาเสพติด และสิ่งผิดกฎหมายต่าง ๆ เนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดน ดังนั้น งานด้านการมวลชนสัมพันธ์ถือเป็นโครงการในด้านการเข้ามามวลชน พร้อมกับการหาข่าวด้านความมั่นคงและยาเสพติด สิ่งผิดกฎหมายต่าง ๆ กล่าวคือ ทหารยังมีการกิจในการตรวจค้นและจับกุมในเรื่องยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายต่างในพื้นที่ด้วย ดังนั้น งานด้านการพัฒนาจึงต้องทำไปพร้อมกับภารกิจหลักเหล่านี้ด้วย ประกอบกับการต้องสับเปลี่ยนกำลังพลไปตามพื้นที่ต่าง ๆ โครงการด้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง

จึงเป็นเสมือนการทำโครงการ ณ ช่วงเวลานั้น ๆ เมื่อหมดโครงการไม่มีการดำเนินโครงการในระยะต่อไป รวบรวมทั้งชาวบ้านเองขาดความกระตือรือร้นที่จะทำต่อไป โครงการพัฒนาเหล่านี้ก็จะกลายเป็นการพัฒนาในระยะสั้น ๆ แล้วจะไม่ได้ได้รับความสนใจเพราะขาดการกระตุ้นและแบบอย่างในการปฏิบัติ

ภาพที่ 5.1

ตัวอย่างการขุดบ่อเลี้ยงปลาในชุมชนบ้านแสนใจซึ่งหน่วยงานทหารเข้ามาให้การอบรม

ตัวอย่างความคิดเห็นจากผู้นำทางการปกครองบางท่าน¹ ที่กล่าวถึงโครงการในลักษณะดังกล่าวเช่น

“จริง ๆ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงที่ทหารเขามาอบรมมาให้ความรู้ก็ดีนะ แต่ไม่ต่อเนื่องไง พอทำช่วงแรก ๆ อย่างเขาสอนให้ชาวบ้านขุดสระ เลี้ยงปลา ให้พันธุ์ปลา ดูกมาปล่อย ก็ทำได้ดี ชาวบ้านก็สนใจจะทำกัน พอหมดโครงการตอนนี้ปลาไม่เหลือแล้ว จับกินกันหมด บ่อที่ขุดไว้ก็แห้ง มันน้ำไม่พอไง น้ำใช้ตามบ้านยังไม่พอเลย แบบนี้ก็ไม่ได้ผล”

¹การนำเสนอผลการศึกษาในบางประเด็นผู้วิจัยจะขออนุญาตไม่ระบุชื่อผู้ให้ข้อมูลเพื่อมิให้มีผลกระทบใด

“คือ อาชานี้ชาวบ้าเราทำกันอยู่แล้วนะ ปลุกผักสวนครัวในบ้าน เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ แบบนี้เราทำกันเป็นปกติอยู่แล้ว อย่างที่ทหารเขามาอบรมเรื่องปุ๋ยหมัก ของผมนี่ ช่วงแรกผมก็ทำอยู่นะ หลัง ๆ ก็ไม่ค่อยได้ทำ คือ อย่างในโรงนี้จะให้ใส่ปุ๋ยหมักที่ทำเอง ไม่ใช่ปุ๋ยเคมีมันไม่สะดวกใจ ไร่เรา นาเรา กับคนพื้นราบที่เขาทำกันมันต่างกันนะ ของเราไปดูทางสี ทางมันชั้น ขนส่งไม่สะดวก ถ้าให้ใส่ปุ๋ยหมักที่ทำเองต้องใช้เยอะมากนะ มันขนลำบาก ชาวบ้านเขาก็ไม่ทำ ไม่ใส่ ยังใส่ปุ๋ยเคมีกันอยู่ แล้วอีกอย่างไม่เร่งปุ๋ยเคมีมันไม่ทันหรอก ออกไม่ทันคนอื่นเขา ไม่ทันขาย แบบนี้ก็แย่ คือ ก็ทำปุ๋ยหมักอยู่ แต่ว่าใช้ที่บ้านไง ปลุกผักในไร่ แบบนี้เราใช้ได้ กินเอง แต่ปลุกข้าวโพด ไม่ใช่ปุ๋ยถูงไม่ได้ มันไม่สะดวก”

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในที่นี้ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน ซึ่งเป็นมีพื้นที่รับผิดชอบในชุมชนอาชานบ้านแสนใจ หมู่ 7 และ หมู่ 22 และเทศบาลตำบลเวียงพางคำ ซึ่งรับผิดชอบในพื้นที่หมู่ 6 บ้านผาหมี จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำทางการปกครอง โดยเฉพาะในส่วนของ สมาชิกอบต. และสมาชิกสภาเทศบาล รวมทั้งการศึกษาจากเอกสารแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานขององค์กร พบว่า ทั้ง อบต. และเทศบาล มีการจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นด้านการอบรมให้ความรู้กับประชาชนในด้านเกษตร, การส่งเสริมให้ลดรายจ่ายโดยการปลูกสวนครัวและเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคในครัวเรือน, การแจกพันธุ์ผักชนิดต่าง ๆ เพื่อนำไปปลูก และพันธุ์สัตว์เพื่อนำไปเลี้ยง รวมทั้งการอบรมการทำอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น งานหัตถกรรม การแปรรูปอาหาร เป็นต้น

ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน ข้อมูลในส่วนของแผนพัฒนาสามปี(พ.ศ. 2551 – 2553) และแผนการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน พบว่า ในแผนการพัฒนาได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากระตุ้นตั้งแต่ในส่วนของ วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ จนถึงยุทธศาสตร์การพัฒนา และโครงการที่เป็นรูปธรรม ตัวอย่างเช่น

วิสัยทัศน์ “พัฒนาคน ชุมชน อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน” โดยมีจุดมุ่งหมายให้ข้อที่ 4. กระจายรายได้ให้ประชาชน หมายถึง พัฒนาทรัพยากรบุคคลในพื้นที่ให้มีคุณภาพ ส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่ราษฎรเพื่อให้สร้างรายได้แก่ครอบครัวอย่างพอเพียง และการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่

พันธกิจ หรือภาระหน้าที่ ข้อที่ 6) ส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 6) เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง อยู่ดี มีสุข

กลยุทธ์ ข้อที่ 6) นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดปัญหาความยากจน

แนวทางการพัฒนา

1 การสร้างงาน เพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่

2 ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวนโยบายแห่งรัฐ

ตารางที่ 5.1

ตัวอย่างโครงการ การสร้างงาน เพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายตามแนวทาง

เศรษฐกิจพอเพียงและการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	รายละเอียด/โครงการ/กิจกรรม
1.	โครงการอบรมการประกอบอาหารและการแปรรูปผลิตภัณฑ์	เพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้
2.	จ้างแรงงานในชุมชน	เพื่อให้ราษฎรในพื้นที่มีรายได้
3.	จัดซื้อพันธุ์ปลา	เพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้
4.	กองทุนกู้ยืมเศรษฐกิจชุมชนตำบล	เพื่อให้ราษฎรในพื้นที่มีรายได้เป็นทุน
5.	ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก	เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรแก่ราษฎร

ตารางที่ 5.2

ตัวอย่างโครงการ ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวนโยบายแห่งรัฐ

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	รายละเอียด/โครงการ/กิจกรรม
1.	โครงการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวและสมุนไพร	แจกเมล็ดพันธุ์พืช และสมุนไพรแก่ราษฎรในชุมชน
2.	โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสุกร	แจกพันธุ์สุกรแก่กลุ่มเกษตรกรในชุมชน
3.	โครงการส่งเสริมการเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า	เพื่อเป็นอาชีพเสริมแก่กลุ่มเกษตรกร
4.	ส่งเสริมกลุ่มอาชีพเย็บผ้า	เพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้
5.	ส่งเสริมการปลูกไม้ตง	เพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้
6.	ส่งเสริมการปลูกต้นกล้วย	เพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้

ที่มา : เอกสารแผนพัฒนาสามปี (2551-2553) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน

ในส่วนของเทศบาลตำบลเวียงพางคำ เอกสารแผนพัฒนาสามปี (2553-2555) พบว่า ส่วนที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาเศรษฐกิจพื้นฐานครัวเรือนและชุมชน การลงทุน การพาณิชย์กรรม และการท่องเที่ยว

ข้อ 3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการผลิตภาคเกษตร สอดคล้องตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 5.3

ตัวอย่างโครงการในแผนการดำเนินงาน ปี 2553

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	รายละเอียด/โครงการ/กิจกรรม
1.	โครงการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	- จัดตั้งกองทุนปู้ย, ยาฆ่าแมลง - ส่งเสริมอาชีพทางการเกษตร - ฝึกอบรมทำปุ๋ยหมักชีวภาพ - พัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง - สนับสนุนโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)
2.	โครงการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเวียงพางคำ	- อุดหนุนคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อดำเนินกิจกรรมดังนี้ - จัดกิจกรรมทางด้านการเกษตร - จัดงานรณรงค์และสาธิตการกำจัดหอยเชอรี่ - ฝึกอบรมและพัฒนาการแปรรูปผลผลิต - ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร - จัดงานวันเกษตรกรปี ๒๕๕๓ - อบรมการผลิตปุ๋ยชีวภาพ - จัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ

ที่มา : เอกสารแผนพัฒนาสามปี (2553-2555) เทศบาลตำบลเวียงพางคำ

จากข้อมูลแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 2 ทั้งสองตำบลนั้น จะเห็นได้ว่า แผนพัฒนาดังกล่าวได้นำยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เชื่อมโยงจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาสู่นโยบายรัฐบาล กระทรวง จังหวัด อำเภอ จนถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง อบต. และเทศบาลตำบล การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสองแห่งนั้น ได้นำมาพัฒนาในยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน และการพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งไปในด้านของการพัฒนาทางด้านเกษตรกรรม ตัวอย่างโครงการที่ระบุไว้ข้างต้นสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้นำทางการปกครองที่ระบุว่า ได้รับการอบรมและถ่ายทอดความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากทาง อบต. และเทศบาล และ

ได้รับการแจกพันธุ์ผัก สัตว์ อาทิ หมู ไก่ ปลา เป็นต้น รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ อย่างเช่น หน่วยทหาร และ อำเภอ อีกด้วย

ตัวอย่างของผู้นำทางการปกครองที่กล่าวถึงแหล่งความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“ได้เป็นตัวแทนชาวบ้านไปอบรม มีหน่วยทหารเข้าจัดอบรมให้จัดร่วมกับ อบต. แม่สลองใน ไปอบรมอยู่ 2 วัน เขาคัดเลือกไป คือ หมู่บ้านละ 10 คน เราเป็น อบต. คือเราฟังเราพูดได้ไงก็ได้ไปเข้าร่วมจัดที่ตรงสามแยกอีกก็ อบรมแล้วเขาให้พันธุ์ไก่ พันธุ์หมูมาเลี้ยงต่อนะ ให้เมล็ดผัก ก้อนเห็ดฟาง แบบนี้มาทำต่อที่บ้าน แล้วก็ไปสอนชาวบ้านต่อด้วย” (อาตุ เยอส์, สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2554)

“ผมไปอบรมเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ทำพื้นที่เกษตร 30:30:30:10 ก็ทำอยู่แต่ของเราน้ำไม่พอ ไม่เหมือนพื้นราบทำงานง่ายกว่า ไปมาหลายทีนะ ที่เชียงใหม่ ก็ไป ของ อบต. เราก็มี อย่างของผมตอนนี้ปลูกไผ่ตง อบต. ก็มีแจกกล้า ส่งเสริมให้ปลูก ให้คำแนะนำ แล้วก็ทำปุ๋ยหมักไว้ใช้ ร่วมกับทหารก็มี มีหลายครั้งอยู่ บางครั้งนำพันธุ์ผัก พันธุ์ไผ่ตง พันธุ์หมู พันธุ์ปลามาให้แบบนี้ เราก็ไปแจกชาวบ้านต่อ แล้วใครอยากทำก็มาขอคำแนะนำได้ ชาวบ้านก็มาปรึกษาบ่อยนะ มาคุยกันแบบนี้แหละว่าจะทำไง จะเปลี่ยนไปปลูกยางพารา ไปปลูกอย่างอื่นเสริม ก็มาปรึกษา มาคุยกับเรา ให้เราประสานกับทาง อบต. ให้ว่าขอสนับสนุนกล้ามาปลูก แผนชุมชนที่ อบต. มาทำปีนี้ผมก็เสนอไปไง เห็นไหม ให้ อบต. สนับสนุนกล้ายางพารา กาแฟ จะได้พัฒนารายได้ เพราะพวกนี้ราคาดี พื้นฐานชาวบ้านจะพอเพียงได้ต้องอยู่ให้รอดก่อน ตอนนี้หลายครอบครัวไม่พอเพียงหรอก ยังจนอยู่” (อาเต๊ะ เตโชวนิชกิจ สมาชิก อบต. บ้านแสนใจพัฒนา, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2554)

ภาพที่ 5.2

ตัวอย่างโครงการที่แจกพันธุ์ผัก และ ปลาให้ชาวบ้านนำไปปลูกและเลี้ยงไว้เพื่อบริโภค

“โครงการที่เทศบาลทำเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมีหลายอย่าง อย่างที่บ้านผาหมีล่าสุดก็มีส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกผักกินเอง เทศบาลเอาพันธุ์ผัก ผักกาด ถั่วฝักยาว ผักชี พวกนี้ผักสวนครัวต่าง ๆ มาให้ แล้วก็มีอบรมทำปุ๋ยหมักชีวภาพ จัดที่เทศบาลก็มีที่หมู่บ้านก็มี แล้วบางครั้งเราก็ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ อย่างอำเภอ เกษตรอำเภอแม่สาย มาร่วมกันอบรมให้ชาวบ้านด้านเกษตร พัฒนาพื้นที่เพาะปลูกให้ชาวบ้านเขามีความรู้ใหม่ ๆ ไปใช้ ร่วมกับทหารก็มีเทศบาลสนับสนุนงบประมาณ ให้ทหารมาอบรม

ให้ชาวบ้าน ส่วนมากคนที่เข้าร่วมก็กลุ่มผู้นำ ส่งตัวแทนมาอบรม ชาวบ้านไม่ได้มาร่วมหมดเพราะเขาทำสวน จะมีอบรมวันไหนก็ส่งตัวแทนอย่างพอหลวม ผู้ช่วยฯ คณะกรรมการ แล้วก็คนที่สนใจมาร่วมก็สับเปลี่ยนกันไปอบรม” (อัครชัย อัครทศนีย์ สมาชิกเทศบาลตำบลเวียงพางคำ, สัมภาษณ์, 6 กุมภาพันธ์ 2554)

ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและข้อมูลจากเอกสารแผนพัฒนาฯ รวมทั้งโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นแหล่งที่มาความรู้ของกลุ่มผู้นำทางการปกครองในชุมชนอาข่า นั้น จะเห็นได้ว่า ประเด็นหลักของโครงการที่เกี่ยวข้องล้วนอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาการเกษตรให้กับชุมชนและประชาชน โดยเน้นไปที่การพัฒนาเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่และโครงการในทั้งสองพื้นที่ล้วนมีรูปแบบของโครงการไม่ได้แตกต่างกันมากนัก คือ การอบรมให้ความรู้ในเรื่องการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การปลูกผักสวนครัว การส่งเสริมและแจกพันธุ์ผัก พันธุ์สัตว์ อาทิ สุกร ไก่ และ ปลา เป็นต้น ซึ่งสถาบันทางสังคมนี้มีความสัมพันธ์และใกล้ชิดกับชุมชนโดยมีตัวแทนของชุมชน คือ สมาชิก อบต. และสมาชิกเทศบาลตำบล เป็นผู้ประสาน ดังนั้น แหล่งความรู้ทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงจึงมีความสำคัญกับการสร้างความจริงเชิงวัตถุวิสัยในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไปถึงส่วนของการอธิบายผลการศึกษา การให้ความหมายและกรอบจินตนาการเศรษฐกิจพอเพียงตามอัตวิสัยของผู้นำทางการปกครอง

ภาพที่ 5.3

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านดำเนินการแจกพันธุ์ผัก และ ปุ๋ยหมักชีวภาพตามโครงการของทาง อบต.

3. หน่วยงานราชการในสังกัดของอำเภอ

แหล่งที่มาของความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่พบจากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำทางการปกครองฯ คือ หน่วยงานราชการในสังกัดของอำเภอ ในที่นี้คือ อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอแม่สาย ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงที่พบในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ, ปศุสัตว์อำเภอ และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ

ข้อมูลจากผู้ใหญ่บ้านแสนใจพัฒนา กล่าวถึงแหล่งที่มาของความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงว่า ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านต้องมีการเข้าประชุมประจำเดือนที่อำเภอ ทุกเดือนเพื่อรับทราบข่าวสาร นโยบาย และโครงการต่าง ๆ ที่ทางอำเภอแจ้งให้ทราบ เพราะฉะนั้นหากมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงทางอำเภอจะแจ้งให้ทราบในที่ประชุม หรือแจ้งเป็นหนังสือมาที่หมู่บ้าน รวมทั้งแจ้งผ่านวิทยุสื่อสาร และโทรศัพท์ ซึ่งผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านถือว่าอยู่ในอำนาจโดยตรงของทางอำเภอ เมื่อมีข้อมูลข่าวสารและโครงการใดทางอำเภอจะแจ้งและประสานงานมาทางผู้ใหญ่บ้านเป็นหลัก รวมทั้งโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงด้วย ในขณะเดียวกันทางหมู่บ้านต้องมีการแจ้งรายงานประจำเดือนให้ทางอำเภอได้รับทราบด้วย เมื่อมีการทำกิจกรรมและข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้าน โดยที่ผ่านมานั้นทางอำเภอมีโครงการที่ให้ผู้นำชุมชนเข้าอบรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงหลายโครงการ เช่น การอบรมพัฒนาความรู้ทางด้านเกษตรอย่างการปลูกยางพารา การปลูกกาแฟ และลดการใช้สารเคมี ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาอาชีพให้เพิ่มรายได้และลดค่าใช้จ่ายจากการใช้ยาฆ่าแมลงและปุ๋ยเคมี

“อบรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมีตลอด ทางอำเภอติดต่อให้ไปเข้าร่วมส่วนใหญ่ อำเภอจะจัดอบรมจะร่วมกับจังหวัดบ้าง หรือที่อื่นๆ อย่างล่าสุดก็มีอบรมการปลูกยางพาราของเกษตรอำเภอแม่ฟ้าหลวง เพราะตอนนี้ที่บนดอยปลูกยางพารากันเยอะ ราคาดี แต่ก็มีปัญหาคือ อีกหน่อยปลูกกันมากๆ เข้าเขาบอกเป็นพืชเชิงเดี่ยว รากไม่แข็งแรงถ้าไม่ปลูกด้วยเมล็ดแบบนี้หน้าดินจะพัง ทางอำเภอก็ให้รวบรวมรายชื่อสำหรับชาวบ้านที่สนใจจะเข้าร่วมอบรมให้ส่งชื่อไปได้ แล้วที่อบรมมาแล้วอย่างเรื่องการใช้สารเคมี ก็ไปอบรมกันมาตลอด ของอำเภอบ้าง จังหวัดบ้าง แต่ผมว่าไม่ค่อยได้ผลนะ คือ ชาวบ้านยังใช้อยู่ ไม่ได้ผล ทำปุ๋ยหมักเขาก็ใช้แต่ใช้สวนครัวในบ้าน ที่ไม่ได้ใช้ ตอนนี้ไปดูได้ ดินเริ่มเสื่อมหมดอันนี้เป็นปัญหา” (ภูมินทร์ ปอแจ้, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2553)

เช่นเดียวกับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านสนใจพัฒนาที่ระบุตรงกันว่า ได้เป็นตัวแทนชาวบ้านไปอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่อำเภอจัดขึ้นโดยเป็นโครงการของสำนักงานเกษตรและปศุสัตว์ อำเภอจัดอบรมการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง หรือเกษตรทฤษฎีใหม่

“ไปอบรมมา 4 วัน คัดไปหมู่บ้านละ 1 – 2 อบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นของอำเภอจัด เกษตรกับปศุสัตว์ ก็มีสอนทุกอย่าง การขุดบ่อเลี้ยงปลา เลี้ยงกบ สอนเรื่องการจัดสรรที่ดิน เรื่องการปลูกไม้ยืนต้น ไม้ผลสำหรับมากินควรจะปลูกอะไรบ้าง จัดที่ดินยังไง แล้วก็พาไปดูแลที่เขาทำเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ไปฟังที่เขาประชุมเรื่องการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ พวกวัว หมู ไก่ แบบนี้ก็เคยไป คือ ไปของหลายหน่วยงานนะ จะสับเปลี่ยนกันไป แต่จริง ๆ ของผมก็เรียนด้านเกษตรมาไปอบรมเกษตรอินทรีย์ที่เชียงใหม่ด้วย ไปมาหลายที่ ส่วนใหญ่หน่วยงานราชการอย่างอำเภอนี้ เขาจะไม่ค่อยมาในหมู่บ้าน ต้องส่งตัวแทนไป ชาวบ้านบางคนพูดภาษาไทยไม่ได้ ก็ต้องคัดคนที่พูดได้ไป เสร็จแล้วก็มาช่วยสอน มาปรึกษากัน ชาวบ้านเขาจะมาคุยกับเราก็เรื่องการทำมาหากินนี้แหละ อย่างช่วงเผาไร จะทำยังไง อยากปลูกอย่างอื่นเสริมเข้าไป ปลูกลิ้นจี่ ปลูกกาแฟ ก็มาปรึกษากันว่าทำยังดี ก็คุยกันใหม่เพราะเราอยู่กันชุมชนเล็ก ๆ พบปะกันประจำ” (ภุมรินทร์ อยู่ลือ, สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2554)

จากข้อมูลแหล่งความรู้ในด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้นำทางการปกครองระบุถึงนั้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ในส่วนสำนักงานเกษตรและสำนักงานพัฒนาชุมชนถึงโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยพบว่า ในส่วนสำนักงานเกษตรอำเภอและปศุสัตว์อำเภอจะเน้นการให้คำปรึกษากับเกษตรกรในลักษณะของการเป็นพี่เลี้ยง โดยจะเน้นทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่นการทำงานกับ อบต. หรือเทศบาลในแต่ละพื้นที่ ในส่วนของตำบลแม่สลองใน ทางเกษตรอำเภอจะประเมินดูปัญหาของชาวบ้านเป็นหลัก และให้ชาวบ้านได้เข้ามายื่นเรื่องว่าต้องการได้รับความช่วยเหลือหรือคำปรึกษา เพื่อให้จัดอบรมในด้านใดก็จะดำเนินการไปตามนั้น เพราะงบประมาณการดำเนินโครงการโดยตรงจะอยู่ที่ อบต. อำเภอยังขาดงบประมาณสนับสนุนจึงทำได้ในลักษณะของการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งที่ผ่านมาโครงการที่นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในพื้นที่ คือ การจัดอบรมให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมจัดศูนย์เรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ซึ่งจะดูว่าพื้นที่ไหนพร้อมดำเนินการ ส่วนที่ยังไม่พร้อมจะจัดให้ตัวแทนชาวบ้านมาดูงานแล้วมาอบรมให้ ในด้านปศุสัตว์ที่ผ่านมาคือ การสนับสนุนพันธุ์สัตว์ให้กับเกษตรกรเพื่อใช้เป็นแรงงานอย่าง โค กระบือ รวมทั้งการให้คำปรึกษาในเรื่องการโรคระบาดในสัตว์ อย่างช่วงที่มีไก่ตายเป็นจำนวนมาก ทางปศุสัตว์จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือและแนะนำ นอกจากนี้

คือ การจัดประชุมเพื่อรับทราบปัญหาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกรด้วยกันและเจ้าหน้าที่ (เรื่องชัย มงคลดี เกษตรอำเภอแม่ฟ้าหลวง, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2554)

ในส่วนของการพัฒนาชุมชนอำเภอนั้น พบว่า การดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง จะเน้นไปที่โครงการลดรายจ่าย และ เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ โดยดำเนินงานในลักษณะเป็นพี่เลี้ยง คือ การให้คำปรึกษากับประชาชนในพื้นที่ โดยดูจากปัญหาชุมชนและตัวบ่งชี้จากฐานข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งทางสำนักงานพัฒนาชุมชนจะต้องจัดทำรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นรายงานในแต่ละปีที่ผ่านมาโครงการเพิ่มรายได้ คือ การจัดอบรมร่วมกับทางอบต. ในงานด้านหัตถกรรมชนเผ่า และเครื่องจักรสานที่ทำจากไม้ไผ่ ซึ่งโครงการเหล่านี้ต้องจัดหาตลาดเพื่อรองรับด้วย ซึ่งที่ผ่านมายังประสบปัญหาไม่มีตลาดรองรับ จึงไม่ต่อเนื่อง ส่วนด้านการลดรายจ่าย ทางพัฒนาชุมชนอำเภอแม่ฟ้าหลวงได้ประเมินถึงปัญหารายจ่ายหลัก ๆ ของประชาชนในพื้นที่ คือ เรื่องค่าใช้จ่ายเรื่องอาหารการกิน และค่าปุ๋ย ค่ายาที่ต้องใช้ในการทำไร่ ทำสวน ทางพัฒนาชุมชนจึงสนับสนุนให้มีการอบรมให้ความรู้และคำแนะนำเรื่องการใช้สารเคมี และส่งเสริมผักสวนครัวรั้วกินได้เพื่อลดค่าใช้จ่ายเป็นต้น (อภิรักษ์ ปิงแก้ว พัฒนาการอำเภอแม่ฟ้าหลวง, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2554)

ภาพที่ 5.4

ตัวอย่างกิจกรรมโครงการการจัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของปศุสัตว์อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ภาพที่ 5.5

การอบรมให้ความรู้ตามโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงของ
สำนักงานเกษตรและปศุสัตว์อำเภอ

4. สื่อมวลชน

สื่อมวลชน ถือเป็นแหล่งที่มาของความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของทั้งผู้นำ
ทางการปกครอง และปราชญ์รุ่นใหม่ ซึ่งสามารถสื่อสารภาษาไทยทำให้เข้าถึงสื่อมวลชน และ
ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ และ

วิทยุ สำหรับสื่อโทรทัศน์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดระบุตรงกันว่า รายการข่าวและสารคดีทางโทรทัศน์ถือเป็นแหล่งที่มาของความรู้ที่สำคัญ โดยสื่อโทรทัศน์นั้นทำให้รู้จักคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากได้ยินเป็นประจำ ซึ่งแม้แต่ผู้อาวุโสที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ แต่บางท่านระบุเคยได้ยินคำว่า เศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์อีกด้วย แม้จะไม่เข้าใจก็ตาม

แต่อย่างไรก็ตาม ในการทำความเข้าใจความหมายและการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้นำทางการปกครองเห็นว่าสื่อบุคคลและกิจกรรมจากการเข้ารับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการทดลองทำแปลงเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ที่มีหน่วยงานต่าง ๆ มาถ่ายทอดให้ทำให้เข้าใจและสามารถปฏิบัติได้มากกว่า

ภาพที่ 5.6

สถานีวิทยุกระจายเสียง 914 ซึ่งมีการจัดรายการโดยผู้ประกาศชาวอาข่าและชนเผ่าอื่น ๆ และ มีการถ่ายทอดเสียงนอกสถานที่เมื่อมีกิจกรรมขององค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่

ส่วนในสื่อวิทยุ ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เนื่องจากผลการศึกษารั้้นพบว่า รายการที่ผู้นำทางการปกครองและปราชญ์ชาวบ้านรับฟังนั้น เป็นรายการจากสถานีวิทยุกระจายเสียง 914 สำนักงานพัฒนาภาค 3 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาคลื่น AM ภาคปกติ 1395 และ ภาคพิเศษ 1179 เป็นสถานีวิทยุที่มีช่วงเวลาออกอากาศโดยมีผู้จัดเป็นชาวอาข่าและใช้ภาษาอาข่า ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและเข้าถึงกลุ่มคนอาข่าที่ไม่สามารถสื่อสาร

ภาษาไทย นอกจากนั้นยังสอดแทรกความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายชนเผ่าอาข่าโดยตรง แต่สำหรับกลุ่มผู้อาวุโส หรือแม่บ้านซึ่งส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้นั้น สื่อวิทยุไม่ได้รับความนิยมมากนัก รวมทั้งเด็ก เยาวชน และกลุ่มคนวัยทำงาน นิยมฟังรายการเพลงที่เป็นภาษาไทยมากกว่าฟังรายการที่เป็นภาษาอาข่าอีกด้วย

กล่าวได้ว่าในชุมชนอาข่าที่ศึกษานั้นสามารถเข้าถึงสื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ได้อย่างแพร่หลาย หลายครอบครัวในชุมชนอาข่าติดจานดาวเทียมซึ่งสามารถรับชมรายการต่างๆ ได้มากขึ้นไปกว่าช่องฟรีทีวีปกติ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้นำทางการปกครองซึ่งจำเป็นต้องมีการรับข้อมูลข่าวสารให้ทันกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สื่อมวลชนจึงเป็นแหล่งที่มาของความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญสำหรับกลุ่มผู้นำทางการปกครอง และ ประชาชนชาวบ้าน

มาลีพร จ้อยปะ (สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2553) ผู้จัดการรายการเพื่อคู่คิดมิตรอาข่าทางสถานีวิทยุกระจายเสียง 914 ให้ข้อมูลว่า ทางสถานีมีนโยบายที่จะให้มีผู้ประกาศซึ่งเป็นชนเผ่าต่าง ๆ รวมถึงชาวอาข่าด้วย เนื่องจากในพื้นที่บริเวณในจังหวัดมีชาวชนเผ่าเป็นจำนวนมาก สำหรับการให้ข่าวสารข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จะเน้นการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตัวอย่างของเกษตรกร หรือ ผู้ที่ปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแล้วประสบความสำเร็จ รวมทั้งหากหน่วยงานใดมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงจะแจ้งประกาศให้ทางรายการอีกด้วย

นอกจากนั้น ในส่วนของวิทยุซึ่งทหารเป็นผู้จัดและดำเนินรายการเองนั้น คือ สถานีวิทยุเพื่อการพัฒนาแม่ฟ้าหลวง FM 107.3 MHz ในเครื่องกองทัพบก ซึ่งมีนโยบายในด้านการประชาสัมพันธ์และความมั่นคง รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายการที่ถ่ายทอดเสียงมาจากทางสถานีวิทยุแม่ข่ายในเครื่องกองทัพบก หรือ เทปรายการที่ทางสถานีแม่ข่ายส่งมาออกอากาศ เช่น รายการมิตรชายแดน ซึ่งสิ่งที่ทางสถานีวิทยุของทหารยังขาดอยู่ ผู้จัดที่สามารถใช้ภาษาถิ่นได้ เช่น ภาษาอาข่า ม้ง และจีน เนื่องจากผู้ฟังส่วนใหญ่เป็นชาวชนเผ่า ซึ่งทำให้อาจมีปัญหาในการสื่อสารได้

กรอบจินตนาการสร้างสรรค์เศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำทางการปกครองและประชาชน

ชาวบ้าน : การให้ความหมาย และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติ

ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กล่าวได้ว่า ผู้นำทางการปกครองมีบทบาทเป็นทั้ง “ผู้รับ” กล่าวคือ ได้รับการถ่ายทอดความจริงเชิงวัตถุวิสัยในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่สถาบันทางสังคมต่างๆ ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อแหล่งที่มาของความรู้ข้างต้น ในขณะที่เดียวกันมีบทบาทเป็น “ผู้กระทำ” คือ การ

ถ่ายทอดความจริงเชิงอัตวิสัยในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนในชุมชน ดังนั้นการศึกษาในส่วนนี้เพื่อนำเสนอว่า เมื่อผู้นำทางการปกครองได้รับการถ่ายทอดความจริงเชิงอัตวิสัยในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากสถาบันทางสังคมซึ่งเป็นแหล่งที่มาของความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ผู้นำทางการปกครองสร้างกรอบจินตนาการสร้างสรรค์เศรษฐกิจพอเพียงตามอัตวิสัยของบุคคลอย่างไร สำหรับปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ปราชญ์รุ่นใหม่ นั้น แม้จะพบว่า ปราชญ์รุ่นใหม่มิได้ประเมินตนเองว่ามีบทบาทโดยตรงในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง แต่อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาในส่วนนี้ได้ศึกษากรอบจินตนาการเศรษฐกิจพอเพียงของปราชญ์รุ่นใหม่ เพื่อศึกษาถึงความเชื่อมโยงทางด้านกรอบความคิดในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และ วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตของชาวอาข่า โดยเป็นการศึกษาถึงการให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงและความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำทางการปกครอง

โดยในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงการให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำทางการปกครอง แล้วนำมาวิเคราะห์ จัดกลุ่มผู้ให้ความหมายเหมือนและต่างกัน แล้วจึงนำมาจัดประเภทของข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงโดยอธิบายถึงการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะในด้านเกษตรซึ่งเป็นลักษณะเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้แก่

- การปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภค
- การทำเกษตรแบบผสมผสานโดยการจัดแบ่งพื้นที่เพื่อปลูกข้าว ปลูกพืชผักหลากหลายชนิด และเลี้ยงสัตว์
- การผลิตและนำปุ๋ยหมักชีวภาพมาใช้ในการเกษตรเพื่อลดรายจ่าย

ตัวอย่างการให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำทางการปกครอง

“เศรษฐกิจพอเพียง คือ ให้อาบน้ำผัก ทำสวนครัวของตัวเอง ให้เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ให้ทำปุ๋ยหมักใช้เอง คือใครมาสอนเขาก็สอนแบบนี้บอกแบบนี้”

“คิดว่านะเศรษฐกิจพอเพียงคือ ให้มีกินไม่ต้องไปซื้อเขา ปลูกผักกินเอง เหลือกก็ขาย แต่ให้มีกินในครอบครัว เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ทำพื้ด้วย กินด้วย แต่เลี้ยงปลาที่น้ำลำบาก ทำไม่ได้ น้ำไม่พอ

“คือให้อาบน้ำผักกินเอง ให้ทำบ่อปลา ให้ทำปุ๋ยใช้เองไม่ต้องซื้อ อยากทำนะเศรษฐกิจพอเพียง แต่ทำไม่ได้ น้ำไม่พอเราก็ทำเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ ลำบากเรื่องน้ำนี่แหละ”

“ทำเศรษฐกิจพอเพียง ต้องมีที่ดิน ปลูกข้าวส่วนหนึ่ง ปลูกผัก ผลไม้ แล้วก็เลี้ยงสัตว์ ขุดบ่อปลา แบบ 30:30:30:10 ในที่ดินต้องจัดสรรปลูกพืชหลาย ๆ อย่างให้มีทั้งปลูกกิน เอาไว้ใช้ ที่เหลือก็ขาย นี่เศรษฐกิจพอเพียง คนจนไม่มีที่ดินอยากทำเศรษฐกิจพอเพียงก็ทำไม่ได้ ไปเอาที่ดินที่ไหนขุดบ่อเลี้ยงปลา น้ำก็ไม่มี ต้องคนที่มียี่สิ่แล้วก็พอกินแล้วทำเศรษฐกิจพอเพียงได้”

“หมายถึงเราทำทุกอย่างเองไม่ต้องไปซื้อเขา มีหมู มีไก่ มีปลากิน ข้าวก็ปลูกเอง ผักก็ปลูกเอง นุ้ยก็ทำเองหมักเอง แบบนี้เศรษฐกิจพอเพียง”

1.2 การให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงในด้านอื่นๆ ได้แก่

- ความพออยู่พอกิน
- การประมาณตนเอง
- การพึ่งตนเอง
- ความประหยัด
- การออม
- ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

ตัวอย่างการให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียง

“คือ คำว่าเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงนี้นะตามความรู้สึกของพ่อคือบ้านของเราทำอะไร ให้พอเพียงกับตัวเอง ให้เราสำนึกอยู่ว่า สมมติมีห้าบาททอย่าใช้สิบบาทต้องพยายามใช้ให้ได้สามบาทสี่บาทให้เหลือหนึ่งบาท แล้วก็ต้องหาเงินในพื้นที่ที่เรามีกินมีใช้ อย่างเรามีหมูเราเลี้ยง มีเป็ดเราเลี้ยง มีไก่เราเลี้ยง ผักเราปลูก อะไรขายได้ก็ได้ขาย อันนั้นคือ รายได้ แต่ทุกอย่างเรามีกินในตรงนี้ นี่คือเศรษฐกิจพอเพียง”

“เรามีทุกอย่างอย่างที่เรอยากกิน มีสวนผัก มีข้าว มีหมู มีวัว มีปลา ไม่ต้องไปแสวงหารายได้จนเกินไปอยู่แบบพอเพียง”

“พึ่งตนเองได้ยามวิกฤตสังคม วิกฤตเศรษฐกิจ ไม่ต้องไปพึ่งพาคนอื่น เรามีกิน ที่เหลือเราขาย”

“พออยู่ พอกิน พัฒนาตัวเองให้อยู่รอด”

“พออยู่ พอกิน พอใช้ เหลือเก็บ”

“พอประมาณตน อะไรที่ทำได้ไม่ต้องฝืน ใช้จ่ายอย่างประหยัดแล้วก็ดูความจำเป็นหลัก”

“ทุกวันนี้ชีวิตเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแล้วคือ มีรายได้ มีเหลือเก็บ เจ็บไข้ได้ป่วยมีเงินรักษาแบบนี้อยู่อย่างพอเพียง”

“เศรษฐกิจพอเพียง คือ เราต้องรู้จักป้องกันตนเองว่าอยู่อย่างไรเพื่อไม่ให้
เกิดปัญหา ให้เราพอใจที่เราได้อยู่ คืออยู่แบบมีความสุข”

“ของผมคือ ทำให้ตัวเองอยู่ได้ มีความสุขได้ แต่ไม่เบียดเบียนคนอื่น แบบ
นี้เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว”

1.3 การให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของชาวอาข่า

กลุ่มผู้นำทางการปกครองได้ให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงจากกรอบ
จินตนาการตามอัตวิสัย ซึ่งมีทิศทางที่ตรงกันว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ วัฒนธรรมประเพณี
ของชาวอาข่าแบบดั้งเดิม, การปฏิบัติตามวัฒนธรรมแบบอาข่าดั้งเดิม, วิธีการทำมาหากิน
และการดำรงชีพของชาวอาข่า

โดยกลุ่มผู้นำทางการปกครองได้ให้เหตุผลว่า สิ่งที่ตนได้เรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจ
พอเพียงมานั้นตรงกับวิถีชีวิตของคนอาข่าที่ปฏิบัติกันอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น ครัวเรือนใน
หมู่บ้านเกือบทุกครัวเรือนจะปลูกพืชผักสวนครัวไว้เพื่อการบริโภค ทั้งที่บ้านและในไร่หรือในสวน,
การเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรม ซึ่งนำมาใช้ในการบริโภคในครัวเรือนและส่วนที่เหลือ
สามารถขายได้, การดำรงชีวิตอยู่กับป่าตั้งแต่บรรพบุรุษสอนให้คนอาข่าสามารถดำรงชีพโดยไม่
ต้องอาศัยเงิน และวัฒนธรรมประเพณีของคนอาข่าสอนให้เป็นชนรู้จักทำมาหากิน เป็นต้น

ตัวอย่างการให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำทางการ ปกครอง

“วิถีชีวิตคนอาข่านี้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ยิ่งอาข่าดั้งเดิมยิ่งใช่
คือ บรรพบุรุษเราเขาหากินอยู่กับป่า ล่าสัตว์ ปลูกข้าว ปลูกผักทุกอย่างถ้าเขาไม่ปลูกที่บ้าน ก็
ปลูกที่ไร่ ที่สวนเขา ถึงบอกไงว่า ชาวบ้านเขารู้ ไม่ต้องไปอบรมปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ เขาทำเป็น
เขาทำกันมาอยู่แล้ว เพียงแต่บางคนเท่านั้นพวกรุ่นใหม่ ๆ ที่ไม่ค่อยทำ”

“ถ้าไปศึกษาประเพณีแบบอาข่าดั้งเดิมที่เขาทำกันมา อยู่แบบพอเพียง รุ่น
ก่อน ๆ เขาจะใช้พิธีของอาข่านี้สอนลูก สอนหลานให้รู้จักทำมาหากิน เป็นคนดี กตัญญู สมัยก่อน
เรามีลานวัฒนธรรม ที่เขาเรียกลานสาวกอดนั้นแหละ เป็นที่อบรมสั่งสอน อย่างที่สนใจพัฒนาผม
ว่า น่าจะหายไปสักช่วงประมาณ ตั้งแต่ปี 2530 ที่ชาวบ้านเริ่มไม่ได้ใช้ มีทีวี ชาวบ้านก็ไม่ออกมา
รวมตัวกัน เวทีที่เขาใช้อบรมสั่งสอนกันมานานก็เลยหายไป ยิ่งเด็กๆเดี๋ยวนี้ไม่รู้แล้วพิธีอะไร ทำไม่
เป็น เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่นก็มาก”

“อาข่าดั้งเดิมนี่เศรษฐกิจพอเพียงเลย....สมัยรุ่นพ่อรุ่นแม่ผมไม่ต้องใช้เงิน
อะไรมาก เขาปลูกข้าว เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เพื่อทำพิธี แล้วก็มีการแลกเปลี่ยนกันในหมู่บ้าน ในชุมชน

มาเริ่มคนรุ่นหลัง ๆ นี่แหละที่ต้องซื้อ พอมียถนนหนทางไปมาสะดวก ใกล้ตลาดใกล้ (ตลาดแม่สาย) ก็ซื้อเขาสะดวกกว่า มีโลตัส ก็ซื้อโลตัสง่ายกว่า “ไม่ต้องปลูกข้าวเองปลูกผักเอง”

“ยังอยากให้คนในหมู่บ้านนับถืออาช้ำดั้งเดิมนะ ไม่อยากให้เปลี่ยน คือ คนนับถืออาช้ำดั้งเดิม เขาอยู่แบบพอเพียงได้ เพราะวิถีชีวิตแบบอาช้ำดั้งเดิม สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง คนที่เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่น ไม่ใช่ไม่ดีนะ แต่วิถีชีวิตของเขาก็เปลี่ยนตาม เราเคยมีประเพณี จะทำพิธีกรรมของอาช้ำ มีหมู มีไก่ คนอาช้ำถึงต้องเลี้ยงไว้ แต่ครอบครัวที่เขาเปลี่ยนเขาไม่เลี้ยงแล้ว แล้วที่เห็นได้ชัดอีกอย่างคือ อาช้ำดั้งเดิมนับถือผู้เฒ่าผู้แก่ แบ่งปันกัน มีพิธีอะไรต่าง ๆ เพื่อให้ชาวบ้านได้ช่วยเหลือกัน”

“ผมว่าคนอาช้ำอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง อาช้ำดั้งเดิมแทบไม่ต้องใช้เงินสมัยนี้ต้องใช้เงิน แต่ก็ยังทำแบบเศรษฐกิจพอเพียง อย่างบ้านผมปลูกข้าว พอกินได้ทั้งปี ส่วนที่เหลือเราก็ขาย คือขายก็ขายคนในเครือญาติด้วยกัน ขายคนในหมู่บ้านเป็นหลัก เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ไม่ได้ทำอย่างเดียวคือบ่อปลา น้ำไม่พอ แต่เราหาปลาจากลำห้วย อ่าผี(ยา)นี้หาปลาเก่งมาก หน้าฝนก็ไปซุดหาหน่อ อาหารเขาก็กินง่าย ๆ น้ำพริก ผัก จะซื้อก็เกลือก ทำเองไม่ได้ เจ็บป่วยอย่างที่บ้าน แม่บ้านเขาก็รู้จักใช้สมุนไพรรักษา พ่อเขาเป็นหมอสมุนไพร ถ้าอยู่บ้านเรานี่พออยู่พอกิน แต่ที่ไม่พอคือลูกเรียน แต่ละคนใช้เงินเยอะ”

ดังนั้น การให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงตามความหมายนี้จึงเป็นการสร้างความหมายใหม่ที่มาจากการรู้และการตีความตามสภาพแวดล้อมทางสังคมและประสบการณ์ของตนเองโดยเปรียบเทียบกับความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากสถาบันทางสังคมซึ่งเป็นแหล่งที่มาของความรู้

2. การให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงของปราชญ์รุ่นใหม่

ปราชญ์อาช้ำรุ่นใหม่ได้ให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียง คือ การดำเนินชีวิตที่อยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวอาช้ำแบบดั้งเดิม โดยปราชญ์อาช้ำเห็นว่าการวัดความรวยความจนนั้นไม่สำคัญเท่ากับ การพิจารณาความพออยู่พอกิน คือ คราวเรือนนั้นสามารถผลิตข้าวได้พอกินตลอดทั้งปีหรือไม่

3. ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำทางการปกครอง และปราชญ์ชาวบ้าน

ผลการศึกษาในส่วนนี้เพื่อนำเสนอให้เห็นการวิเคราะห์และประเมินตนเอง รวมทั้งบุคคลอื่น ๆ ในการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นคำอธิบายจากการให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำทางการปกครอง และปราชญ์อาช้ำรุ่นใหม่ ซึ่งจะทำให้เห็นกรอบความคิด หรือกรอบจินตนาการสร้างสรรค์เศรษฐกิจพอเพียงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยผล

การศึกษาพบว่า ผู้นำทางการปกครองได้ให้ความสนใจต่อการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่หลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจัดกลุ่มความเห็นที่สอดคล้องกัน และต่างกันได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้นำทางการปกครองฯประเมินตนเองว่าสามารถปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้ โดยผู้นำทางการปกครองฯให้ความเห็นว่า ตนเองและครอบครัวสามารถมีฐานะความเป็นอยู่ได้แบบพอมีพอกิน ซึ่งจะมีการปลูกข้าว ปลูกพืชผักสวนครัวต่าง ๆ เลี้ยงสัตว์ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับการถ่ายทอดมาทำให้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ โดยผู้นำทางการปกครองฯบ้านผาหมี่จะให้ความคิดเห็นในทิศทางตรงกันข้าม ฐานะทางเศรษฐกิจด้วยภาพรวมของคนที่บ้านผาหมี่ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากมีพืชเศรษฐกิจที่ได้ราคาดี ทำให้มีฐานะพออยู่พอกิน แม้จะไม่ได้ปลูกข้าว หรือเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค

ส่วนคนในชุมชนจะมีทั้งกลุ่มที่สามารถปฏิบัติได้และปฏิบัติไม่ได้ หรือ ไม่ได้ปฏิบัติ กล่าวคือ ผู้นำทางการปกครองเห็นตรงกันว่า กลุ่มที่ปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้ ต้องมีที่ดินเป็นของตนเอง เพื่อใช้ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา ซึ่งจะทำให้มีอาหารบริโภคและลดค่าใช้จ่าย รวมทั้งต้องเป็นลักษณะคนที่ขยันทำมาหากินจึงสามารถปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้ ส่วนกลุ่มที่ผู้นำทางการปกครองเห็นว่าไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้ คือ ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง กลุ่มที่มีอาชีพรับจ้าง และไม่ได้ปลูกพืชผัก และเลี้ยงสัตว์ไว้สำหรับบริโภค, คนที่ติดยาเสพติด หรือติดการพนัน และผู้ที่เป็นหนี้

“สอดคล้องนะเพราะทุกอย่างพอก็ทำ ไม่ว่าพืชผักอะไรที่เราปลูกเราก็กิน ปลูกผักชะอม มะระหวาน กลุ่มที่ไม่น่าจะสอดคล้อง คือ กลุ่มที่ติดยา ติดการพนัน คือ กลุ่มที่ไม่รู้จะทำยังไง อันนี้ไม่ใช่จะเป็นปัญหาเฉพาะในหมู่บ้าน พวกนี้ก็มีอยู่เยอะนะ ไม่รู้จะทำยังไง ไปห้ามเค้าก็ไม่ได้ พอให้ตำรวจมาจัดการ พอตำรวจมาก็หนีเข้าป่าไม่รู้จะแก้อย่างไร”

“จริง ๆ บ้านเราเศรษฐกิจพอเพียงเลยนะ เราพยายามปรับตัวกับตัวเองขึ้นให้เรารอด คนอื่นมองว่าบ้านเรายากจน จริง ๆ ไม่ใช่ละ เราพออยู่พอกิน พวกเราพยายามปรับตัวกัน อย่างบ้านผม ปลูกลิ้นจี่ ปลูกกาแฟได้ลิ้นจี่ไว้ใช้ใหม่ พอมีที่ว่างผมก็ปลูกผัก ปลูกถั่วลิสงเตา ปลูกอะไรเสริมไป เหลือกก็เอาไปขาย มีกินได้ตลอด ผมว่า อันนี้ความคิดส่วนตัวไม่ได้ไปว่าใครนะ ปัญหาของคนจนบางพวกคือ งอมืองอเท้า ไม่ขยัน ผมไม่ได้ว่านะที่บอกไม่มีที่ดินทำกิน มีที่ไม่พอจริง ๆ ที่ผมก็ไม่เยอะ แต่เรารู้จักปรับไง มีที่น้อยถ้าขยันทำ หาอาชีพเสริมปลูกผัก ปลูกอะไรเสริมไป อยู่ได้ คนที่ไม่ขยันนี่พอมีที่ก็ขายได้เงินมาก็หมด”

“ที่นี้พออยู่พอกินนะผมว่า เราอยู่ได้รายได้ของคนที่นี่ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์เลยนะ ยิ่งอาช้านี้เดิมนี่เศรษฐกิจพอเพียงเลย ผมยกตัวอย่างอาช้านี้ขยัน ๆ นะ ตอนนี้คนอาช้านี้ไปซื้อที่

ข้างล่างก็เยอะนะ คนพื้นราบไม่ยอมทำไง มีที่ก็ไม่ยอมทำ นาปี นาปรัง ทำได้ก็ไม่ทำ ตอนนี้อาชาไปซื้อทำไร่ทำนาข้างล่างก็เยอะ อันนี้พวกที่ขยันเงาตื่นแต่เช้าเลยพวกนี้ ทำงานทั้งวัน ไม่ทำงานก็ตอนหลับ”

“เศรษฐกิจโดยรวมของคนที่นี่ (ผามมี) เป็นเศรษฐกิจพอเพียงเลย มีพอกินแล้วพอเก็บ รู้จักทำงานตลอดปี คนที่นี่นอกจากปลูกกาแฟ ลั่นจี่แล้ว มีรายได้เสริมด้วยนะ ทำรับเหมาก่อสร้างด้วย คือ มีงานทำตลอด รายได้นี้ถือว่าดีรวม ๆ ถั่วเฉลี่ยอย่างปีที่ผ่านมานี้ กาแฟดีมาก แต่โดนกดราคาเหมือนกัน คือ เรามีอะไรทำตลอดปีง มีรายได้ตลอดปี เก็บกาแฟเสร็จ ก็ต่อยด้วยลั่นจี่ มีผักที่ปลูกส่งขายอีก บ้านเรามันจะใกล้ตลาดง ลงไปสะดวกบางทีให้แม่บ้านเอาผักไปขายที่ตลาดแม่สายนี้ได้แล้วแป๊บเดียววันนึง 800-900 บาท แต่ที่นี้บางบ้านก็ทำให้รายจ่ายเยอะด้วยเพราะมันใกล้”

“คิดว่าชาวบ้านเขาทราบ แม้ว่าจะไม่ใช่คำว่าเศรษฐกิจพอเพียงก็ตาม แต่วิถีชีวิตของเขาก็สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ถึงจะไม่ได้อยู่บ้านสวยๆ แต่เขาก็อาจจะมีความสุขของเขา ไม่ได้มันเงา ก็มีครอบครัวที่ดิ้นรนมากไปก็ต้องไปขายยาเงา แบบนี้เป็นปัญหา เห็นคนอื่นมีก็อยากมีบ้าง อย่างคนรุ่นใหม่ลัทธิหมิ่นหลังตนเองนี่น่ากลัวต่อไปจะเป็นปัญหา ส่วนของตัวเองเราพออยู่พอกินของเรามาตลอด ตัวพี่ไม่ได้ทำอะไรทำสวน ปลูกข้าวเอง แต่ที่บ้านเรา ครอบครัวทางบ้านที่สนใจทำ ตัวเรามีเงินเดือนใช้จ่าย ไม่ได้ร่ำรวย แต่อยู่ได้ ตามชุมชนแต่ละชุมชน ถ้าบ้านไหนครอบครัวไหนมีฐานะเศรษฐกิจดี ไม่เบียดเบียนใคร ขยันทำมาหากิน ชาวบ้านก็ยอมรับและเป็นแบบอย่าง”

“อย่างครอบครัวผม พอเพียงแล้วไม่ลำบาก ไม่เดือดร้อน มีทุกอย่างข้าวมีกิน ผักเราปลูก เลี้ยงวัว เลี้ยงหมูด้วย ค่ากับข้าวแทบไม่ต้องเสียอะไรมากมาย ผมว่าชาวบ้านที่นี้เขาก็เข้าระบบเศรษฐกิจพอเพียง หลายคน หลายครอบครัว จริง ๆ เขาเป็นเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว ไม่ต้องอบรมเขาก็ทำเป็น แต่อยากได้เงา อยากได้มอเตอร์ไซด์ อยากได้รถยนต์ บัจจายภายนอกพวกนี้ทำให้เขาเป็นหนี้ สร้างหนี้มากเกินไป พอเป็นหนี้ ที่นี้จะไม่หาเงินก็ไม่ได้แล้ว ต้องเอาเงินใช้เขาจากที่เคยปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ พอกิน สมัยก่อนเดือนนี้ปลูกมะเขือ อีกสามเดือนก็ได้กิน เดือนนี้ปลูกมะระ เดือนอื่นก็ได้กินอีกไม่ก็เดือนก็มีกิน มันเป็นวงจรของมันไป แต่ตอนนี้ชาวบ้านเลือกไปรับจ้าง ได้ค่าแรงวันละ 150- 200 เพื่อจะได้เงา เอาไปใช้หนี้ก็ไม่มีเวลาทำอะไรแล้ว ปลูกพืชเชิงเดี่ยวแทนปลูกข้าวแต่ละปีเพื่อให้ได้เงาไปใช้หนี้”

“ของตัวเอพอยู่ พอกินนะ แต่ไม่เหลือเก็บ ส่วนชาวบ้านที่หมู่บ้านก็ครั้งต่อครั้ง คือ ถ้าคนที่ทำเศรษฐกิจพอเพียงได้ พวกที่มีที่ดิน ปลูกผัก ปลูกข้าวได้ พวกนี้พอเพียง แต่อีก

ครั้งหนึ่งเลยนะที่ไม่พอเพียง ไม่มีที่ดิน รับจ้าง เดียวนี้ชาวบ้านเขาไม่ค่อยปลูกข้าวกันแล้ว มันไม่คุ้ม ปลูกแล้วไม่คุ้ม ผลผลิตน้อย ลงทุนไปแล้วได้ไม่คุ้มเขาก็ไม่ทำ เอาที่ไปปลูกอย่างอื่นแทน”

“ครอบครัวผมสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงนะ คือ ไม่รวยแต่อยู่ได้ มีสวนของตัวเอง ผมก็มีเงินเดือน แล้วก็ทำสวนด้วย....คิดว่าชาวบ้านเข้าใจนะเพราะเขาก็ทำอยู่แล้ว วิถีชีวิตคนอาข่าแต่เดิมคือ ปลูกทุกอย่างที่ต้องกิน คือ เน้นปลูกกิน เหลือแล้วจึงขาย แล้วก็แบ่งปันกัน ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน สมัยก่อนที่เห็นคือ ถึงน้อยมีมากเขาก็แบ่งปันกัน เดียวนี้น้อยลงมาก เริ่มบ้านใครบ้านมัน ผมคิดว่า เขาเข้าใจ แต่มีบางครอบครัวที่ทำไม่ได้ ครอบครัวที่มีที่ดินน้อย ทำได้แค่พอเลี้ยงตัว ส่วนพวกที่รับจ้าง ไม่มีสวนของตัวเอง พวกนี้ส่วนใหญ่ยังยากจน”

กลุ่มที่ 2 ผู้นำทางการปกครองประเมินตนเองว่าไม่สามารถปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้ เนื่องจากส่วนใหญ่ระบุตรงกันว่า มีค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันมาก รายได้ไม่พอกับรายจ่าย จึงยังถือว่าตนเองและครอบครัวยังไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้ คือ ยังไม่พออยู่พอกินสำหรับตนเอง ส่วนคนในชุมชนผู้นำทางการปกครองเห็นว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่พอเพียง เนื่องจากยังยากจนและมีค่าใช้จ่ายมากกว่ารายได้ ทำให้เป็นหนี้ โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพรับจ้างที่ไม่มีที่ดินของตนเอง ไม่สามารถปลูกผัก เลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหารได้ หรือ มีที่ดินน้อย และ ขาดแคลนน้ำทำให้ไม่สามารถทำเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้

“ถ้าถามว่าลำบากมั๊ย ก็ลำบากนะ ลูกเยอะ หาได้ไม่พอลูกกินใช้ สำหรับตัวเรานะเราพอ กินอะไรก็ได้ แต่ลูกเิง หลานเิง บางทีมีกับข้าวแบบนี้ มีน้ำพริกผัก เขาไม่กิน เขากินขนม เขาไม่ชอบกับข้าวแบบนี้ ก็ต้องซื้อ วันหนึ่ง ๆ ผมหมดไปกับค่ากับข้าว ให้ลูกนี้เยอะนะ บ้านไหนที่ลูกไปโรงเรียนก็เสียเยอะ มันไม่เหมือนสมัยก่อนเิง สมัยก่อนเด็ก ๆ อย่างผม พ่อแม่ไม่ต้องเสียเงินเยอะ เดียวนี้มีลูกคนหนึ่งค่าใช้จ่ายเยอะนะ แล้วอาข่ามีลูกเยอะเิง เลยหาได้ไม่พอ ผมคิดนะชาวบ้านที่เิงยังลำบาก ไม่พอเพียง มีหนี้ คือ เดียวนี้คนรับจ้างก็เยอะ เขาไม่มีเวลาทำเศรษฐกิจพอเพียงบางคนทีน้อย ทำบ้าง แต่ก็ไม่พอกิน”

“ผมว่าหมู่บ้านเรายังไม่พอเพียงหรอก ขาดน้ำ ปัญหาเรื่องน้ำนี้สำคัญเลย อยากทำเศรษฐกิจพอเพียงก็ทำไม่ได้ ยังขาดแคลนอยู่ ตัวผมก็ยังไม่พอนะ จริง ๆ ก็ทำหลายอย่างนะ ปลูกกาแฟ ปลูกผักด้วย แต่ไม่พอ ต้องใช้เงินเยอะ คนมีหนี้ไม่พอเพียงหรอก ชาวบ้านที่นี้ก็มีหนี้กันเกือบทุกคนเป็นหนี้กองทุนเงินล้าน เขามีสิทธิ์กู้ กู้ได้ก็กู้กันทุกบ้าน ถึงเวลามันต้องส่งเงิน ก็ต้องดิ้นรนหาให้พอ”

“สมัยก่อนคนอาข่าเขาอยู่กันผมยอมรับว่าเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเลย เมื่อก่อนแทบไม่ต้องใช้เงินอะไรเลย รุ่นพ่อรุ่นแม่เขาไม่ต้องจ้าง เขาใช้เอามือ เอาแรง ช่วย ๆ กัน คือ พอถึงเวลาทำไร่ บ้านนี้บ้านอื่น ๆ ก็มาช่วยเอาแรง หรือจะให้เงินด้วยก็ได้ พอบ้านใครทำก็ไปช่วย แต่

เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้วยากนะ จะเกี่ยวข้าวที่ เก็บข้าวโพดที่ต้องจ้างวันละ 140-160 แล้วแต่ เราไม่จ้างก็ไม่ได้เก็บไม่ทันขาย ส่วนคนไม่มีที่เมื่อก่อนเขาก็ให้เช่านะ ให้เช่าแบบไม่ต้องจ่ายเป็นเงิน ใช้เอามือได้ข้าว ได้ผัก ได้อะไรก็มาให้เจ้าของที่แบบนี้ อยู่กันแบบนี้ เดี่ยวนี้ใช้เงินทั้งนั้น ถึงบอกว่าเดี๋ยวนี้เราไม่เป็นเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนตัวผมเอง ครอบครัวผมยังไม่พอเพียงนะ รายจ่ายมากกว่ารายได้ ที่เราก็น้อยจะให้พอเพียง ต้องปลูกข้าวสัก 5 ไร่ พืชผักอีก 5 ไร่ ถึงจะมีกินพอ ของผมค่าใช้จ่ายตอนนี้นี้ต้องใช้เงินทั้งนั้น ไหนจะค่าน้ำมัน ค่าโทรศัพท์ ค่ากับข้าว ค่าใช้จ่ายในครอบครัว ลูก 4 คนเรียนหนังสือหมด ไม่พอเพียงหรอก ยังมีหนี้”

“ตอนนี้ครอบครัวยังไม่พอเพียง ยังมาสามารถหาเงินมาได้พอกับค่าใช้จ่าย คือ ไม่มีเหลือเก็บ หาได้แค่ใช้พอเท่านั้น เงินที่มีอยู่ก็ต้องหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ ผมเลี้ยงหมูไว้ขาย ก็ต้องลงทุนเป็นเงินหมุนไปยังไม่พอเก็บ ส่วนที่เราทำตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเราก็กินผัก มีหมูมีไก่ แต่เงินต้องใช้ด้วย ลูกเรียนหนังสือ ค่าน้ำมัน ค่ากับข้าว พยายามจะเพิ่มรายได้ จะลงทุนปลูกยางพาราอีกปีนี้ แต่ทุนก็สูงด้วย ก็ต้องกู้ ส่วนลดรายจ่าย ตัวเราลดได้ แต่ลูกลดไม่ได้นี่ก็เป็นปัญหา คือ คนในหมู่บ้านเราจริง ๆ เขาก็ทำตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง แต่ปัญหาคือทำแล้วแต่ไม่พอก็มี เพราะเขามีรายจ่ายสูง”

ปราชญ์รุ่นใหม่

สำหรับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ปราชญ์อำเภอรุ่นใหม่เห็นว่าตนเองและครอบครัวพยายามสร้างแบบอย่างการปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตของชาวอำเภอซึ่งสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนคนในชุมชนมีทั้งส่วนที่ปฏิบัติได้ และที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ คนที่ไม่สามารถปฏิบัติเนื่องจากการลืมหองเหง้าทางวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตแบบชนเผ่าของตน ประกอบกับปัญหาเรื่องที่ดิน และ ทุนในการประกอบอาชีพ

หากกล่าวโดยสรุป การศึกษากรอบจินตนาการเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้นำทางการปกครองฯ และ ปราชญ์ชาวบ้านโดยการศึกษา การให้ความหมาย และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้นำทางการปกครองฯ และ ปราชญ์อำเภอรุ่นใหม่ได้ให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียง ใน 2 ลักษณะ คือ

1. การให้ความหมายโดยอธิบายถึงการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะในด้านเกษตรซึ่งเป็นลักษณะเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้แก่ การปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภค, การทำเกษตรแบบผสมผสานโดยการจัดแบ่งพื้นที่เพื่อปลูกข้าว พืชผักหลากหลายชนิด และเลี้ยงสัตว์ และการผลิตและนำปุ๋ยหมักชีวภาพมาใช้ในการเกษตรเพื่อลดรายจ่าย ส่วนการให้

ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงในด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความพออยู่พอกิน, การประมาณตนเอง, การพึ่งตนเอง, ความประหยัด, การออม และการไม่เบียดเบียนผู้อื่น

2. การให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีที่มาจากความรู้และการตีความตามสภาพแวดล้อมทางสังคมและประสบการณ์เดิมของตนเอง ได้แก่ เศรษฐกิจพอเพียง คือ วัฒนธรรมประเพณีของชาวอาข่าแบบดั้งเดิม, การปฏิบัติตามวัฒนธรรมแบบอาข่าดั้งเดิม, วิธีการทำมาหากินและการดำรงชีพของชาวอาข่า

ในด้านความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้นำทางการปกครองฯประเมินตนเองว่าสามารถปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้ ส่วนคนในชุมชนจะมีทั้งกลุ่มที่สามารถปฏิบัติได้และปฏิบัติไม่ได้หรือ ไม่ได้ปฏิบัติ, กลุ่มที่ 2 ผู้นำทางการปกครองฯประเมินตนเองว่าไม่สามารถปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้ ส่วนคนในชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้ เนื่องจากยังยากจนและมีค่าใช้จ่ายมากกว่ารายได้ทำให้เป็นหนี้

สำหรับปราชญ์รุ่นใหม่ พบว่า ได้ให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียง คือ การดำเนินชีวิตที่อยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวอาข่าแบบดั้งเดิม โดยปราชญ์อาข่าเห็นว่า การวัดความรวยความจนนั้นไม่สำคัญเท่ากับการพิจารณาความพออยู่พอกิน คือ ครัวเรือนนั้นสามารถผลิตข้าวได้พอกินตลอดทั้งปีหรือไม่ สำหรับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ปราชญ์อาข่าเห็นว่าตนเองและครอบครัวพยายามสร้างแบบอย่างการปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวอาข่าซึ่งสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนคนในชุมชนมีทั้งส่วนที่ปฏิบัติได้ส่วนคนที่ไม่สามารถปฏิบัติเนื่องจากการลืมรากเหง้าทางวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตแบบชนเผ่าของตน ประกอบกับปัญหาเรื่องที่ดินและทุน

จากผลการศึกษาดังที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการอธิบายให้เห็นถึงกรอบจินตนาการตามอัตวิสัยในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้นำทางการปกครอง ซึ่งจะนำมาใช้ในการสร้างความจริงเชิงวัตถุวิสัยตามบทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการปกครอง กล่าวคือ เมื่อผู้นำทางการปกครองฯทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้กับบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนผ่านกระบวนการสื่อสารในการกลมเกลียวทางสังคมด้วยรูปแบบต่าง ๆ ความรู้นั้นมาจากกรอบจินตนาการสร้างสรรค์ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำทางการปกครองฯนั่นเอง ซึ่งเป็นความจริงเชิงวัตถุวิสัยสำหรับบุคคลต่าง ๆ ชุมชน

**ปัจจัยที่ทำให้กรอบจินตนาการสร้างสรรค์เศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำทางการปกครอง
และปราชญ์ชาวบ้านกลายเป็นความจริงเชิงวัตถุวิสัย หรือคลัง
ความรู้ทางสังคมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน**

ประเด็นต่อมาคือ แล้วกรอบจินตนาการสร้างสรรค์เศรษฐกิจพอเพียงของบุคคล หรือของผู้นำทางการปกครอง และปราชญ์ชาวบ้านนั้น กลายเป็นความจริงเชิงวัตถุวิสัยในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างไร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งทำให้กรอบจินตนาการสร้างสรรค์เศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลนั้นกลายเป็นความจริงเชิงวัตถุวิสัย หรือคลังความรู้ทางสังคมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจะถ่ายทอดไปสู่บุคคลอื่น ๆ ซึ่งมีปัจจัยที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. โครงสร้างชุมชน บทบาทและหน้าที่ ปัจจัยประการแรกนี้เป็นปัจจัยที่กำหนดสถานภาพ และ การมีอันตรกิริยา หรือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในชุมชน โดย **ผู้นำทางการปกครอง** มีบทบาทในฐานะผู้นำที่ได้รับอำนาจหน้าที่จากรัฐ , บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน, บทบาทในฐานะผู้แทนของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทของผู้เชื่อมประสานในนำความจริงเชิงวัตถุวิสัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้นจากสถาบันทางสังคมต่าง ๆ มาถ่ายทอดสู่สมาชิกในชุมชน ส่วนบทบาท หน้าที่ของ **ปราชญ์ชาวบ้าน** มีบทบาทในการสืบทอด และการดำรงคลังความรู้ทางสังคมในเรื่องวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของอาช่าแบบดั้งเดิม

ฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่า ด้วยความเป็นสถาบันทางสังคมในชุมชน ทั้งในด้านการปกครองของผู้นำทางการปกครอง และ ในด้านวัฒนธรรมประเพณีของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมภายในชุมชนที่ยังคงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำของชุมชน และมีบทบาทในด้านการเป็นผู้นำทางด้านความคิด ความเชื่อ และการประพฤติปฏิบัติให้กับสมาชิกในชุมชนทั้งในลักษณะของผู้นำที่ได้รับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย และ ผู้นำโดยธรรมชาติ และ ตามโครงสร้างแบบอาช่าดั้งเดิม แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยยังขึ้นอยู่กับปัจจัยประการที่สอง คือ คุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการยอมรับ และ ความเชื่อ รวมทั้งการเป็นแบบอย่างให้กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมอีกด้วย

2. คุณลักษณะส่วนบุคคล การศึกษาครั้งนี้พบว่า แม้ผู้นำทั้งทางด้านการปกครอง และ ผู้นำทางวัฒนธรรมจะมีบทบาทหน้าที่ตามกฎหมาย หรือ ตามโครงสร้างทางสังคมก็ตาม แต่ผู้นำที่มีจะมีอิทธิพลทั้งด้านกระบวนการทางความคิด และ ความเชื่อต่อสมาชิกในชุมชนได้นั้น ยังต้องมีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่สำคัญ โดยพบคุณลักษณะร่วมที่สำคัญ ได้แก่ 1 ความสามารถทางการสื่อสารทั้งภาษาไทย และการถ่ายทอดความรู้ไปยังบุคคลอื่น ๆ 2 การมีความรู้ และ ความประพฤติเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือ และ 3 สามารถเป็นแบบอย่างสำหรับบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนได้

3. อัตวิสัยร่วม (intersubjectivity) ของกลุ่มผู้นำทางการปกครอง ปราชญ์ชาวบ้าน และประชาชนในชุมชน ปัจจัยดังกล่าวนี้คือ เมื่อผู้นำทางการปกครอง และปราชญ์ชาวบ้านได้รับการถ่ายทอดคลังความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาแล้ว การที่คลังความรู้นั้นจะกลายเป็นกรอบจินตนาการสร้างสรรค์ของบุคคลนั้น จะต้องมีการแลกเปลี่ยนคลังความรู้ของตนกับคลังความรู้ของบุคคลอื่นๆ ซึ่งในที่นี้คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลในคลังความรู้ทางสังคมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกลุ่มผู้นำทางการปกครองด้วยกันเอง ปราชญ์ชาวบ้าน และสมาชิกในชุมชน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มผู้นำทางการปกครองนั้น จะมีโอกาสประชุมและพบปะกันทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งเมื่อพิจารณาจากการให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้นำทางการปกครองแล้ว พบว่า การให้ความหมายของต่อเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำทางการปกครองนั้นสอดคล้องกัน โดยเฉพาะในชุมชนเดียวกัน รวมทั้งปราชญ์รุ่นใหม่ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนกับทั้งบุคคลอื่น ๆ ภายใน และภายนอกชุมชนในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะในส่วนของความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตของชาวอาข่า

นอกจากนั้น หากพิจารณาถึงกรอบจินตนาการเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชน ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดในบทที่ 8 พบว่า มีความสอดคล้องกับผู้นำทางการปกครองสูง ทั้งนี้ ด้วยลักษณะสังคมชนเผ่าอาข่าที่เป็นชุมชนขนาดเล็ก และมีสายสัมพันธ์ทางเครือญาติภายในชุมชน จึงทำให้มีการสื่อสาร และ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันสูง ดังนั้น ปัจจัยทางด้านอัตวิสัยร่วมนี้ จึงเป็นปัจจัยที่ชี้ให้เห็นว่า คลังความรู้ทางสังคมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนนั้น ได้รับการสร้างขึ้นทั้งจากผู้นำทางการปกครอง และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงดังที่กล่าวไปแล้ว และมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันภายในชุมชน จนกลายเป็นความจริงเชิงอัตวิสัย หรือคลังความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงภายในชุมชน

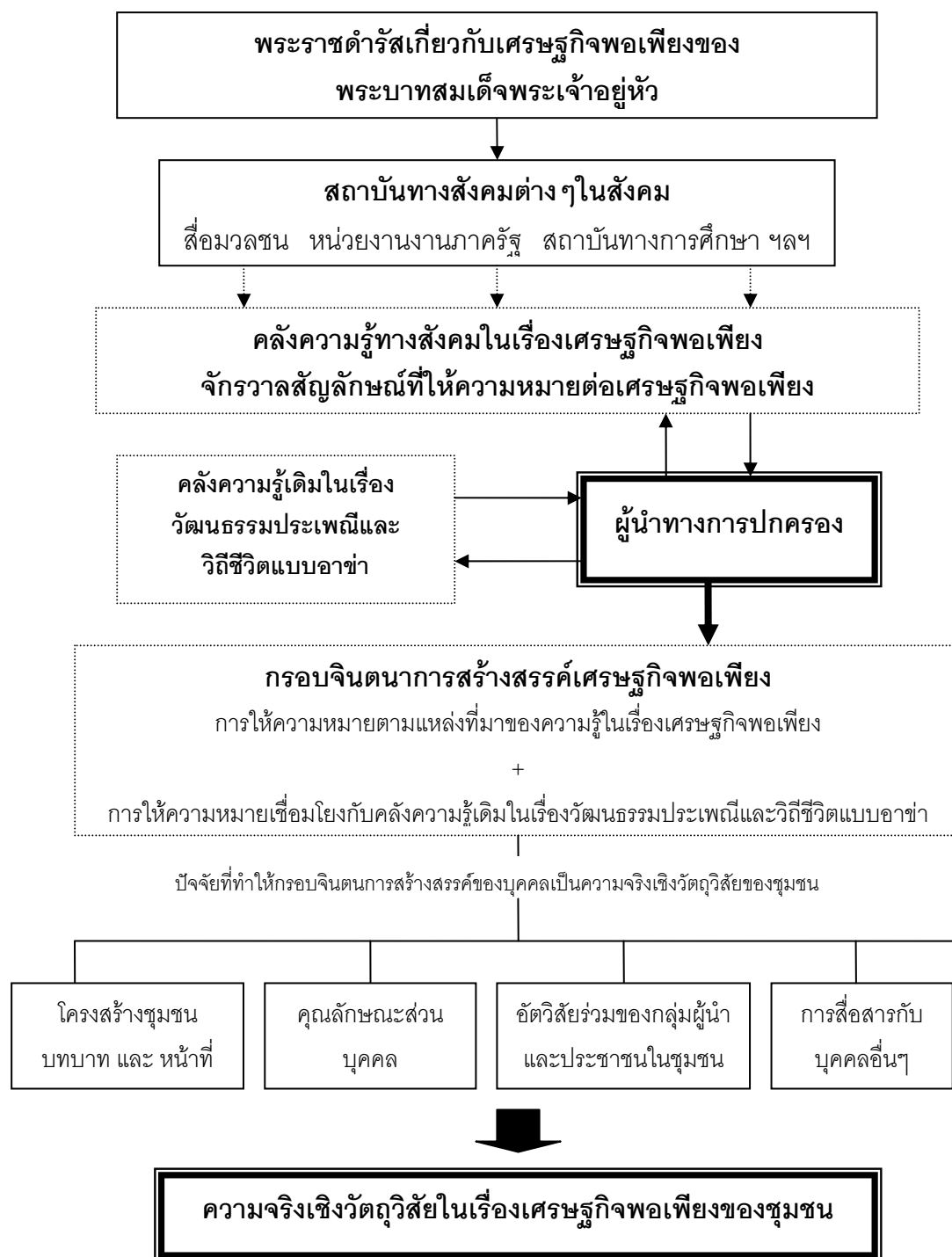
4. การสื่อสารกับบุคคลอื่นๆในชุมชน เบอเกอร์และลัคแมน ได้อธิบายถึง ความจริงเชิงอัตวิสัยว่าเป็นความจริงภายนอกตัวบุคคล ดังนั้น กระบวนการที่บุคคลมีอันตรกิริยาต่อกัน หรือการสื่อสารในชีวิตประจำวันนั้น คือ การที่บุคคลแลกเปลี่ยนคลังความรู้ทางสังคมร่วมกัน ดังนั้น เมื่อผู้นำทางการปกครองมีอันตรกิริยาหรือมีการสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ก็คือ การนำเอาคลังความรู้ที่เป็นอัตวิสัยส่วนบุคคลไปแลกเปลี่ยนกับคลังความรู้ของบุคคลอื่น ๆ ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้เห็นได้ชัดในลักษณะของการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งการศึกษาครั้งนี้พบว่าเป็นช่องทางหลักในการสื่อสารระหว่างผู้นำทางการปกครองกับสมาชิกในชุมชน

แผนภาพแสดงการสร้างความจริงเชิงวัตถุวิสัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้นำทางการปกครอง

จากผลการศึกษาในส่วนของบทบาทปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำทางการปกครองในการสร้างความจริงเชิงวัตถุวิสัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้นำมาสร้างแผนภาพเพื่ออธิบายองค์ประกอบและมโนทัศน์ต่าง ๆ ในการเข้าด้วยกันเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากผลการศึกษาที่ได้ แต่เนื่องจากการศึกษาในส่วนนี้พบว่า ผู้นำทางการปกครองนั้นมีบทบาทโดยตรงในการสร้างความจริงเชิงวัตถุวิสัยในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะที่ปราชญ์ชาวบ้านนั้นมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับเรื่องวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวอาข่ามากกว่า ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในบทที่ 6 ต่อไป ดังนั้นแผนภาพในส่วนนี้จึงเป็นแผนภาพแสดงการสร้างความจริงเชิงวัตถุวิสัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำทางการปกครองเท่านั้น

ภาพที่ 5.7

แผนภาพแสดงการสร้างความจริงเชิงอัตวิสัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
ของผู้นำทางการปกครอง

*หมายเหตุ สัญลักษณ์ $\longleftrightarrow$ แสดงลักษณะการแลกเปลี่ยนทางความหมายร่วมกัน (share meaning) ระหว่างความหมาย
ของตนเองกับบุคคลอื่นๆ หรือ สถาบันทางสังคมอื่นๆซึ่งเป็นแหล่งที่มาของความรู้

พระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการนำไปวิเคราะห์ ตีความ และนำไปสู่การให้คำจำกัดความในฐานะ “ปรัชญา” ซึ่งถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน และเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนถึงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบต่างๆ ของสถาบันทางสังคม เมื่อนโยบายลงมาสู่แผนการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ทำให้สถาบันทางสังคมต่างๆ สร้างสิ่งที่เรียกว่า **“คลังความรู้ทางสังคมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง”** ขึ้น ยกตัวอย่างเช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.) ได้ตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนารอบแนวคิดและการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง โดยประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และนำเสนอหลักเศรษฐกิจพอเพียง สามองค์ประกอบ สองเงื่อนไข เป็นต้น

ดังนั้น ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นความรู้ที่สถาบันทางสังคมต่างๆ ภายในประเทศสร้างขึ้น โดย **จักรวาลสัญลักษณ์ของเศรษฐกิจพอเพียง** ที่สถาบันทางสังคมสร้างขึ้น คือ การให้คำจำกัดความ การวิเคราะห์ และการตีความ นโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น การสร้างคลังความรู้ทางสังคมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากสถาบันทางสังคมต่าง ๆ จึงเป็นความจริงเชิงวิถธุวิสัยสำหรับ ผู้นำทางการปกครอง

เมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติโดยมีเป้าหมายที่ชุมชนต่าง ๆ ย่อมต้องมีความเกี่ยวข้องกับผู้นำทางการปกครอง ในฐานะสถาบันทางสังคมทางการปกครองภายในชุมชน โดยผลการศึกษาพบว่า สถาบันทางสังคมทั้งหน่วยงานทหารในพื้นที่, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, หน่วยงานราชการในสังกัดอำเภอ และสื่อมวลชน ล้วนเป็นแหล่งที่มาของความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการได้แลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่น ๆ ในชีวิตประจำวันทั้งในและนอกชุมชน ซึ่งจากแผนภาพจะเห็นได้ว่า ผู้นำทางการปกครองเองมีคลังความรู้ทางสังคมเดิมในเรื่องวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตของชาวอาข่า ซึ่งเป็นคลังความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว และชุมชน ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับจากสถาบันทางสังคมต่าง ๆ จึงได้รับการตีความตามประสบการณ์ และคลังความรู้เดิมของตนเอง โดยจะเห็นได้จากการให้ความหมาย และความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีการเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตของชาวอาข่านั่นเอง ซึ่งผู้นำทางการปกครองได้ให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียง ใน 2 ลักษณะคือ

1. การให้ความหมายโดยอธิบายถึงการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะในด้านเกษตรซึ่งเป็นลักษณะเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้แก่ การปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภค, การทำเกษตรแบบผสมผสานโดยการจัดแบ่งพื้นที่เพื่อปลูกข้าว พืชผักหลากหลายชนิด และเลี้ยงสัตว์ และการผลิตและนำไปใช้หมักชีวภาพมาใช้ในการเกษตรเพื่อลดรายจ่าย ส่วนการให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงในด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความพออยู่พอกิน, การประมาณตนเอง, การพึ่งตนเอง, ความประหยัด, การออม และการไม่เบียดเบียนผู้อื่น

2. การให้ความหมายต่อเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีที่มาจากความรู้และการตีความตามสภาพแวดล้อมทางสังคมและประสบการณ์ของตนเอง ได้แก่ เศรษฐกิจพอเพียง คือ วัฒนธรรมประเพณีของชาวอาข่าแบบดั้งเดิม, การปฏิบัติตามวัฒนธรรมแบบอาข่าดั้งเดิม, วิธีการทำมาหากินและการดำรงชีพของชาวอาข่า

ทฤษฎีกรอบจินตนาการสร้างสรรค์ความจริงทางสังคมนั้น ไม่ได้มองผู้รับสารที่ได้รับการถ่ายทอดความจริงเชิงวัตถุวิสัยว่าเป็น ผู้ถูกกระทำ หรือ passive audience แต่เป็นการแลกเปลี่ยนทางความหมาย (share meaning) โดยมีพื้นฐาน คือ คลังความรู้ทางสังคมเดิม ดังนั้นความรู้ใหม่ที่ได้รับการถ่ายทอด จะถูกนำไปวิเคราะห์ ตีความ และเชื่อมโยงบนพื้นฐานตามคลังความรู้เดิมของบุคคล โดยเมื่อบุคคลซึมซับ(internalize)ความรู้ หรือ ความจริงเชิงวัตถุวิสัยเข้าไปในคลังความรู้ทางสังคมตามอัตวิสัยของตนเองแล้ว ความรู้ หรือความจริงนั้น ๆ จะถูกสร้างเป็นกรอบจินตนาการสร้างสรรค์ หรือภาพในใจของบุคคล ซึ่งเบอร์เกอร์และลัคมานเรียกว่า การแบ่งประเภท หรือ typification ที่ทำให้บุคคลสามารถแยกแยะ และให้ความหมายแก่สิ่งต่าง ๆ ตามอัตวิสัยของตนเอง ดังนั้น เมื่อผู้นำทางการปกครองได้ซึมซับความจริงเชิงวัตถุวิสัยในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในคลังความรู้ทางสังคมตามอัตวิสัยของตนและเชื่อมโยงกับคลังความรู้ทางสังคมเดิมจึงก่อให้เกิดกรอบจินตนาการสร้างสรรค์เศรษฐกิจพอเพียงตามอัตวิสัยของตนเอง

ในขณะเดียวการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้กรอบจินตนาการสร้างสรรค์เศรษฐกิจพอเพียงของบุคคล หรือในที่นี้ คือ ผู้นำทางการปกครอง กลายเป็นความจริงเชิงวัตถุวิสัย หรือคลังความรู้ทางสังคมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจะถ่ายทอดไปสู่บุคคลอื่น ๆ ในชุมชน ดังนี้ 1. โครงสร้างชุมชน บทบาทและหน้าที่ 2. คุณลักษณะส่วนบุคคล 3. อัตวิสัยร่วม (intersubjectivity) และ 4. การสื่อสารไปสู่บุคคลอื่น ๆ ในชุมชน ดังที่ได้อธิบายรายละเอียดไปแล้วข้างต้น